

Porezne prijevare u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost

Marušić, Anja

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:641929>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer „Računovodstvo i revizija“

**Porezne prijevare u sustavu oporezivanja porezom na dodanu
vrijednost**

Diplomski rad

Anja Marušić

Zagreb, svibanj 2023.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer „Računovodstvo i revizija“

**Porezne prijevare u sustavu oporezivanja porezom na dodanu
vrijednost**

Tax fraud in the value added tax system

Diplomski rad

Student: Anja Marušić

JMBAG studenta: 0067571764

Mentorica: Prof. dr. sc. Ivana Dražić Lutilsky

Zagreb, svibanj 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

(place and date)

Sadržaj

1. Uvod	7
1.1. Predmet i cilj rada.....	7
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	7
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	7
2. Vrste poreznih prijevara	8
2.1. Porezna evazija	9
2.2. Kružna prijevara.....	11
2.3. Akvizicijska prijevara.....	14
2.4. Kontra prijevara	15
3. Institucije i regulatorni okvir borbe protiv poreznih prijevara	16
3.1. PDV u državama članicama EU-a i Republici Hrvatskoj	17
3.2. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske – DORH	20
3.3. Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta - USKOK	22
3.4. Odjeli Ministarstva financija za nadzorne aktivnosti.....	24
3.5. Kazneni zakon u RH i Opći porezni zakon	28
3.6. Zakonski okvir sustava PDV-a	31
4. Mjere za suzbijanje poreznih prijevara	33
4.1. Uloga analize rizika u sprječavanju prijevara PDV-a.....	33
4.2. Sustavi za razmjenu informacija o PDV-u	36
4.2.1. Eurofisc.....	38
4.3. Strukturalna rješenja	40
4.3.1. Mehanizam prijenosa porezne obveze.....	40
4.3.2. Mehanizam brze reakcije	41
4.4. Administrativna suradnja	42

4.5. Tehnološka rješenja	42
4.5.1. Vat locator (VLN).....	43
4.5.2. Real time VAT (RTvat)	43
4.5.3. Digital VAT (D-VAT)	43
5. Primjeri poreznih prijevara	44
5.1. Porezne prijevare u Hrvatskoj	44
5.2. Porezne prijevare u svijetu	46
6. ZAKLJUČAK.....	47
POPIS LITERATURE	49
POPIS SLIKA.....	53
POPIS TABLICA.....	54
ŽIVOTOPIS STUDENTA.....	55

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad se bavi analizom poreznih prijevare u sustavu oporezivanja poreza na dodanu vrijednost. U Republici Hrvatskoj porez na dodanu vrijednost prikazuje najznačajniji prihod državnog proračuna. Prilikom ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju postala je dio tržišta u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost, a time su prijevare u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost postale više prisutnije nego prije. U radu se pokušava objasniti koje porezne prijevare postoje, tj. koji oblici. Uz oblike poreznih prijevare se navode i načini sprječavanja samih poreznih prijevare kroz pravne i zakonske regulative. U radu su dakako navedene institucije i organizacije u borbi protiv poreznih prijevare u Hrvatskoj. Dakako, navode se neki od najvećih primjera poreznih prijevare u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost, kako u Hrvatskoj tako i u svijetu.

Ključne riječi: Porez na dodanu vrijednost, porezne prijevare, rješenja

SUMMARY

This thesis deals with the analysis of tax fraud in the value added tax system. In the Republic of Croatia, value added tax represents the most significant revenue of the state budget. Upon entering the European Union, the Republic of Croatia became part of the market in the system of value added tax, and as a result, fraud in the value added tax system became more prevalent than before. The paper attempts to explain the types of tax fraud that exist. Along with the types of tax fraud, methods of preventing tax fraud through legal regulations are also mentioned. The institutions and organizations involved in the fight against tax fraud in Croatia are also listed in the paper. Additionally, some of the largest examples of tax fraud in the value added tax system are listed, both in Croatia and around the world.

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog rada su prijevare u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost. Zakon o porezu na dodanu vrijednost se u Hrvatskoj počeo primjenjivati 1. siječnja 1998. godine, ali njegov početak primjene datira sve do sredine prošlog stoljeća. To je porez koji se obračunava u svakoj fazi životnog ciklusa proizvoda, ali samo na dodanu vrijednost koju taj proizvod pruža. Možemo reći kako porez na dodanu vrijednost čini najveći udio u prihodima državnog proračuna. Prilikom ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju prijevare u sustavu poreza na dodanu vrijednost su postale sve više pristupačnije. Unutar Europske unije primjenjuje se carinski sustav, što omogućava slobodan protok robe bez naknada. Bez obzira što se carinska davanja ne primjenjuju na dobra iz Europske unije, ona jesu predmet oporezivanja i to na obvezu stjecatelja dobara. Prilikom primitka robe i obračuna poreza na dodanu vrijednost može doći do iznimaka koje odstupaju od osnovnih načela. Cilj ovog rada je prikazati vrste poreznih prijevara te načine sprječavanja istoga.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Kod izrade diplomskog rada korišteni su znanstveni i stručni članci, knjige te relevantne web stranice. Svi korišteni izvori podataka iz ovog diplomskog rada prikazani su u popisu literature na kraju rada.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od šest poglavlja uključujući uvod i zaključak. U prvom dijelu rada, to jest uvodnom dijelu opisuju se predmet rada te njegova struktura. U drugom dijelu rada navedene su i opisane vrste poreznih prijevara. Kroz treći dio se mogu upoznati pravne regulative u borbi protiv poreznih prijevara, način na koji Republika Hrvatska pomoću zakona pokušava spriječiti navedene prijevare. Nadalje, u četvrtom poglavlju su navedene mjere za suzbijanje poreznih prijevara, moguća rješenja prijevara. Peto poglavlje nam prikazuje neke

od primjera poreznih prijevvara kako u Hrvatskoj tako i u svijetu. Na samome kraju, šesto poglavlje je sumirani prikaz osnovnih zaključaka.

2. VRSTE POREZNIH PRIJEVARA

Zadnjih pet godina borimo se s sve većim poreznim nepravilnostima, tj. poreznim prijevarama. Zbog toga sve je veće osuđivanje štetnih poreznih praksi, specifično nakon problema s recesijom. Prilikom poreznih prijevvara dolazi do ne plaćanja prihoda javnim tijelima, država pokušava vratiti te prihode te također spriječiti da počinitelji budu u prednosti naspram ljudi koji čine sve prema pravilima.

Porezna prijevvara kao pojam se ne razlikuje puno od pojma utaje poreza, ona zapravo obuhvaća veći spektar aktivnosti.

Američka porezna uprava Internal Revenue Service (IRS) navodi sljedeće aktivnosti kao vrste opće porezne prijevare (IRS, 2022.):

1. Lažno knjiženje u poslovnim knjigama;
2. Vođenje dvostrukih knjiga;
3. Sakrivanje ili transfer imovine i dobiti;
4. Namjerno izostavljanje ili prijavljivanje manjih prihoda/dobiti od stvarnih;
5. Prijavljivanje lažnih odbitaka;
6. Prijavljivanje većih poreznih odbitaka;
7. Prijavljivanje osobnih troškova kao poslovnih.

Uz pojam porezne prijevare najčešće vezujemo prijevare u poslovnom svijetu, dakako one mogu biti vezane i za fizičke osobe. Dok utaja poreza u svome spektru aktivnosti uključuje izostavljanje/smanjenje prihoda i/ili povećanje odbitaka, porezna prijevvara se bavi i ostalim oblicima skrivenih prijevvara s ciljem minimiziranja ili čak potpunog izbjegavanja plaćanja poreza.

Porez na dodanu vrijednost ima centralnu ulogu u funkcioniranju jedinstvenog tržišta EU koje obuhvaća slobodno kretanje dobara, usluga, kapitala i ljudi. Stoga je jasno da prijevare u PDV-u nanose veliku štetu podjednako nacionalnim, ali i financijskim interesima Europske Unije. Do navedenog fenomena je došlo 1993. godine nakon ukidanja carinskih kontrola.

Različite jurisdikcije u prometu kroz EU ranjivost su sustava u kontekstu utaja i prijevara, a tome doprinose najviše postojeći modeli oporezivanja prometa, primjena načela odredišta pri oporezivanju prometa unutar EU, nedostatku jedinstvene pravne podloge (ukidanje granične kontrole) te nepotpuna i neučinkovita suradnja poreznih, policijskih i sudskih tijela na račini Eu, ali i njezinih članica (Cindori, Zakarija 2016: 71-90).

Razlikuju se tri vrste poreznih prijevara, a to su: kružne prijevare (carousel fraud), akvizicijske prijevare (acquisition fraud) te kontra prijevare (contra trading fraud). Uz te najpoznatije porezne prijevare imamo i neplaćanje poreza poznato kao porezna evazija.

2.1. Porezna evazija

Od kad postoje porezi, porezni obveznici su pokušavali smanjiti ili potpuno izbjeći svoja davanja državama. Kada postoji način za izbjegavanje poreza porezni obveznik će to naravno iskoristiti. Ukoliko raste porezno opterećenje, porezni obveznik će povećati svoj otpor prema plaćanju poreza. Adam Smith je tvrdio da će se porezna evazija javljati sve dok će postojati opća sumnja u mnoge nepotrebne rashode i velika zloupotreba javnih prihoda (Bejaković 2000: 59).

U poreznu evaziju svrstavamo radnje koje poduzimaju porezni obveznici zbog izbjegavanja plaćanja poreza. Dakako, uzroci mogu biti ili veličina nametnutog poreza ili neprihvatljivost samog poreza. Nevezano na uzroke porezna evazija je manifestacija nezadovoljstva poreznih obveznika poreznim oblikom pa i poreznim sustavom u cjelini (Jelčić, 2001: 144).

U poreznoj evaziji razlikujemo (Bejaković, 2000: 57):

1. Zakonitu poreznu evaziju;
2. Nezakonitu poreznu evaziju.

U zakonskoj poreznoj evaziji porezni obveznici nastoje smanjiti svoje izdatke specifičnim radnjama kojima ne dolaze u sukob sa zakonom. Naravno za zakonitu poreznu evaziju je potrebno poznavati porezne zakone ili „rupe u zakonima“. Možemo se poslužiti pojmom porezne oaze koja označava mjesta koja imaju nisku ili nultu stopu oporezivanja, a koriste pojedincima koji žele smanjiti porezna davanja. Na takva mjesta najviše velike

multinacionalne kompanije ili imućniji pojedinci preusmjeravaju svoju dobit kako bi ostvarili maksimalnu dobit svoga poduzeća.

Nadalje, nezakonita porezna evazija je vezana za izbjegavanje plaćanja poreza suprotno zakonu. Kod nezakonite porezne evazije postoje dva oblika, a to su utaja poreza i krijumčarenje.

Utaja poreza jedan je od oblika nezakonite porezne evazije i podrazumijeva neplaćanje legalno dospjelih poreza (Bejaković 2000: 57). Ona se može javiti kao potpuna ali i kao nepotpuna, tj. djelomična. Djelomična utaja poreza nastaje kada obveznik ne prijavljuje cjelokupnu ostvarenu zaradu, već samo dio svoje zarade te s time plaća i manji porez. Dok je potpuna utaja kada se ne prijavi ostvarena zarada na koju se mora platiti porez.

S druge strane, krijumčarenje je unošenje robe u zemlju (državu/zajednicu država) ili iznošenje robe iz zemlje suprotno važećim zakonskim određenjima i zabranama, izbjegavanje ili pokušaj izbjegavanja plaćanja javnih davanja neprijavlivanjem robe ili zaobilaženjem kontrole (Adamović, 2004: 42). Krijumčarenje se većinom koristi pri izbjegavanju plaćanja poreza na dodanu vrijednost.

Ukoliko promatramo međunarodnu razinu možemo primijetiti kako porezni obveznici imaju mogućnosti izbjegavati plaćanje poreza zbog različitosti poreznih sustava drugih zemalja. Prilikom ulaska Hrvatske u Europsku uniju poreznim obveznicima Hrvatske omogućena je isporuka dobara u druge države. Takva radnja se smatra jednim od najčešćih primjera izbjegavanja poreza.

2.2. Kružna Prijevarena

Prijevarena s nestajućim trgovcem često zvana i kružna prijevarena (engl. carousel fraud) te se smatra najsloženijim oblikom poreznih prijevarena u Europskoj Uniji. Kružne prijevare naprave godišnju štetu u vrijednosti oko 100 milijardi eura te se uvelike traže načini njihovom suzbijanju. Sadrže obvezne elemente kao što su: transakcije poduzeća u najmanje dvjema državama članicama, velik broj kupoprodajnih transakcija više poduzeća u kratkom razdoblju kako bi se prikrilo stvarne namjere te najmanje jednog nedostajućeg trgovca tzv. missing tradera (Raspudić, 2004: 66). Kružne prijevare je teško uočiti jer se odvijaju veoma brzo, no najveći problem je što se u malo slučajeva novac može vratiti u proračun. U ovakvim prijevarama se trguje uglavnom nematerijalnom imovinom poput certifikatima „zelene“ energije, zatim dozvolama za zagađenje ugljičnim dioksidom, strujom, plinom, računalnim oblacima, to još više otežava sprječavanje takvih prijevarena.

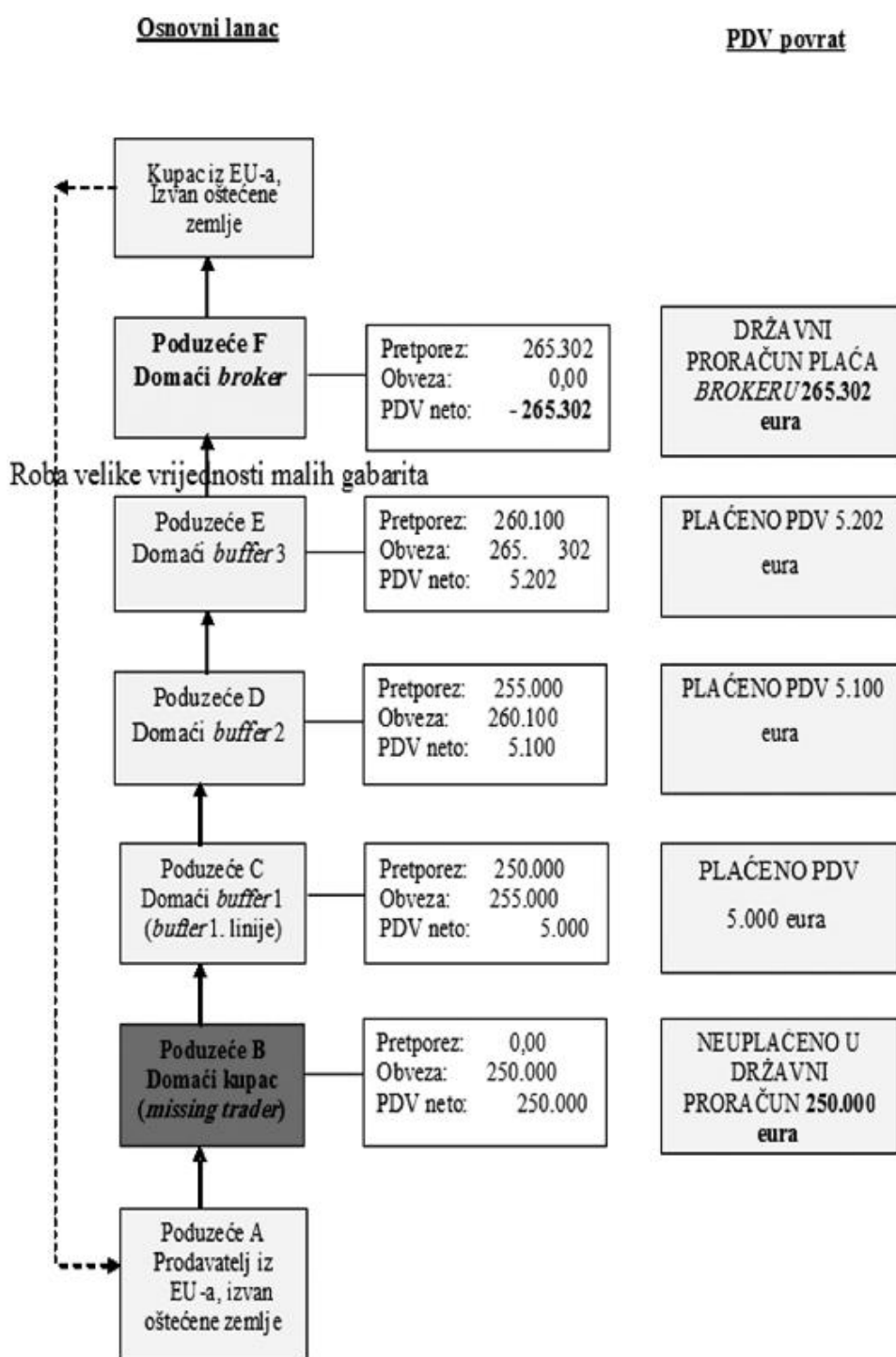
Prijevare u transportu s emisijom ugljičnog dioksida su uzrokovale štetu vrijednu 5 milijardi eura u 2009. i 2010. godini, izdaje Europol.

U borbi protiv kružnih prijevarena Hrvatska nema iskustva, a svemu tome nadodaje neorganiziranost i ne pripremljenost Hrvatske na problem. Također, sve dolazi do još većeg izražaja prilikom problema Hrvatske s većim deficitom.

Bit funkcioniranja kružne prijevare je u iskorištavanju sljedećih „rupa“ u zakonu: trgovac prijavljen u sustavu PDV-a kupuje robu/usluge iz druge članice te pritom neće platiti PDV već će ga samo zaračunati i naplatiti nakon prodaje robe na domaćem tržištu, s druge strane izvoznici primjenjuju nultu stopu PDV-a na izvezenu robu i usluge i za te inpute imaju pravo na povrat poreza (Bejaković 2000: 98).

Kružna prijevarena je slična akvizicijskoj prijevaren uz razliku što proizvodi i usluge u kružnoj prijevaren ne završavaju kod krajnjeg kupca već neprestano kruže (HM Revenue & Customs, 2020, url).

Slika 1 Temeljni načini funkcioniranja jednostavne kružne prijevare

Izvor: Buterin, D. et.al. (2014) Suzbijanje kružnih prijevara u cilju zaštite javnih financija Hrvatske. Zbornik Veleučilišta u Rijeci

Slika nam prikazuje funkcioniranje jednostavne kružne prijevare. Poduzeće A iz zemlje Europske Unije prodaje robu u vrijednosti od 1.000.000,00 eura poduzeću B na domaćem tržištu te je zbog toga oslobođeno plaćanja poreza. Nadalje, poduzeće B prodaje robu poduzeću C za 1.250.000,00 eura sa PDV-om. Iznos od 250.000,00 eura poduzeće B treba unutar roka uplatiti u državni proračun, dok poduzeće C taj PDV iskazuje kao pretporez. Poduzeće B prestaje poslovati, odnosno nestaje (missing trader), a država zbog prestanka poslovanja poduzeća B je prevarena za 250.000 eura. Zbog uredne porezne prijave poduzeća B, koju on nikada ne namjerava platiti, teško je dokazati utaju poreza. Iako će porezna uprava nakraju blokirati poduzeće B te pokrenuti ovršni postupak, to neće biti od koristi državi jer poduzeće B posluje u unajmljenom prostoru, s unajmljenim namještajem, bez zaposlenih i bez novca na računu. Nadalje, dok Porezna uprava pokušava riješiti porezno pitanje s poduzećem B prodaja robe se nastavlja. Poduzeće C dalje prodaje robu poduzeću D, poduzeće D prodaje poduzeću E, a poduzeće E prodaje robu poduzeću F. Uz svaku prodaju narednom poduzeće, svatko od njih zaračunava sebi maržu te naravno plaća razliku poreza na dodanu vrijednost kako posao ne bi izgledao lažan. Nakraju, poduzeće F robu prodaje bez poreza natrag poduzeću A u prvoj državi ili nekom drugom poduzeću. Poduzeća C, D i E se nazivaju bufferi jer oni samo služe kako bi omeli trag praćenja novca i kako bi prikazali transakcije istinitim. Bufferi su poduzeća koja uglavnom posluju na domaćem tržištu, no u različitim gradovima, te inače nisu bili upleteni u porezne prekršaje.

Naime, članak 11. Općeg poreznog zakona propisuje da u slučaju prikrivanja pravnog posla prividnim pravnim poslom, osnovica za oporezivanje postaje prikriveni pravni posao (Narodne novine, br. 147/08 do 73/13). Otkrivanje prijevare je veoma težak posao, jer bufferi kao poduzeća postoje i posluju još od prije i na svaku transakciju zaračunavaju određene marže i plaćaju razlike PDV-a, te roba prelazi granicu uz popratnu dokumentaciju.

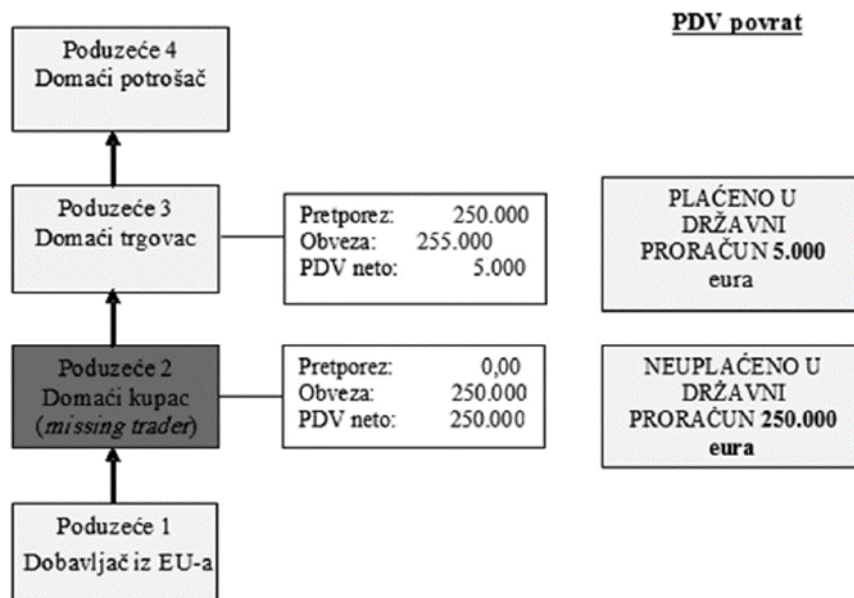
Kako je za kružnu prijevaru bitno da roba prijeđe graničnu crtu domaće zemlje tu se onda većinom radi o robi malih veličina zbog manjih troškova transporta. Na sve to još kako poduzeće B uredno prijavljuje poreznu obvezu (iako je nikada nema namjeru platiti) namjeru prijevare je jako teško dokazati. U cijelu prijevaru je moguće uključiti veći broj buffera nego što je u ovom primjeru, također neki mogu biti i iz drugih zemalja Europske Unije ili iz trećih zemalja.

Poduzeće F se naziva broker.

2.3. Akvizicijska Prijevarena

Kod akvizicijske prijevare se prodaje uvezena roba po nultoj stopi poreza na dodanu vrijednost na domaćem crnom tržištu. Prilikom prodaje, uvoznik si ne uračunava PDV na oporezive isporuke te time robu može prodati po jeftinijoj cijeni naspram ostalih sudionika na tržištu, s time se izravno šteti državni proračun. Ovakvu prijevareu je lako dokazati.

Slika 2 Transakcijski lanac u akvizicijskoj prijevare

Izvor: Buterin, D. et.al. (2014) Suzbijanje kružnih prijevare u cilju zaštite javnih financija Hrvatske. Zbornik Veleučilišta u Rijeci

U akvizicijskoj prijevareu poduzeće 1 iz zemlje članice Europske unije robu u vrijednosti od 1.000.000,00 eura prodaje poduzeću 2 na domaćem tržištu te je oslobođeno plaćanja poreza. Nadalje, poduzeće 2 prodaje robu sljedećem poduzeću (poduzeću 3) u vrijednosti od 1.250.000,00 eura sa uračunatim PDV-om. Dodanih 250.000,00 eura iznosi PDV koje poduzeće 2 treba uplatiti u državni proračun unutar zakonitog roka, taj iznos poduzeće 3 kod sebe prikazuje kao pretporez. Poduzeće 2 prestaje raditi unutar roka za plaćanje PDV-a te je država prevarena za iznos PDV-a. Poduzeće dalje robu prodaje poduzeću 4 koji je krajnji

kupac, a roba se prodaje na domaćem tržištu. Poduzeće 4 uglavnom nije svjestan da sudjeluje u lancu prijevare. Poduzeće 3 prodaje robu uz minimalnu maržu s uračunatim PDV-om, u ovom primjeru je to 1.020.000,00 eura plus 255.000,00 eura pretporeza. U poreznoj prijavi poduzeće 3 prijavljuje PDV u visini od 255.000,00 eura umanjeno za 250.000,00 eura pretporeza, a to iznosi 5.000,00 eura porezne obveze. Nakraju je država oštećena za 245.000,00 eura dok je naplatila samo 5.000,00 eura.

2.4. Kontra Prijevare

Porezni prekršitelji pokušavaju prijevaru učiniti složenijom kako bi prikrili otkrivanje prijevare. Jedan od takvih načina je kontra prijevare. Kontra prijevare kao pojam se misli na porezne obveznike koji sudjeluju u dvije odvojene vrste lanaca transakcija, u istom poreznom razdoblju.

Vrste lanaca transakcija su (HM Revenue & Customs, 2020, url):

1. Lanac PDV gubitka – gdje porezni obveznik treba platiti porez na dodanu vrijednost na račune za kupovinu robe na domaćem tržištu, međutim on navedenu robu dostavlja kupcima u drugim zemljama članicama Europske unije ili čak izvozi kupcima iz trećih država izvan Europske unije pritom obračunavajući nultu stopu poreza na dodanu vrijednost i;
2. Kontra lanac u kojem isti porezni obveznik nabavlja robu iz druge države članice Europske unije te ih dalje preprodaje na domaćem tržištu sa svrhom stjecanja i nakupljanja poreza na dodanu vrijednost stečenog izdavanjem izlaznih računa za ostvarenu prodaju.

Kontra prijevare su slične kružnim prijevarama, to jest one su unaprijeđena verzija.

3. INSTITUCIJE I REGULATORNI OKVIR BORBE PROTIV POREZNIH PRIJEVARA

Organizirani kriminal u svijetu, uz terorizam, predstavlja najveću opasnost za slobodu, sigurnost te vjeru građana da žive u zemlji zaštićenoj od korupcije. Kako korupcija čini pravosuđe nedjelotvornim te smanjuje otpor organiziranom kriminalu, države su bile primorane organizirati institucije koje će se suprotstaviti korupciji i kriminalu.

Institucije koje se suprotstavljaju korupciji i kriminalu u Hrvatskoj su: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (DORH), Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK) te odjeli Ministarstva financija za nadzorne aktivnosti.

Nadalje u Republici Hrvatskoj postoje i zakoni koji se bave obradom i regulativom poreznih prijevара. Neki od tih Zakona su: Kazneni zakon, Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Opći porezni zakon, Zakon o carinskoj službi, Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, Zakon o Poreznoj upravi.

Jedan od značajnijih zakona je zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, on predstavlja skup mjera koju obveznici fiskalizacije provode za omogućavanje nadzora nad ostvarenim prometom u gotovini. On je pod nadzorom Porezne uprave, Ministarstvom financija te pod nadzorom Carinske uprave. Nadalje, Zakon o Carinskoj službi uređuje djelokrug rada, organizacija i poslovi Carinske uprave, Ministarstva financija, carinske ovlasti te također odgovornosti i obveze carinskih službenika, a i njihov položaj.

Zakon se sastoji od deset dijelova, a to su (Zakon o poreznoj upravi, NN 115/16):

- Opće odredbe;
- Poslovi carinske službe;
- Unutarnje ustrojstvo;
- Upravljanje i poslovi unutarnjih ustrojstvenih jedinica;
- Carinske ovlasti;
- Unutarnji nadzor i kontrola;
- Prekršajni postupak;
- Posebnosti u pravima, obvezama i odgovornosti carinskih službenika;
- Odgovornost za povrede službene dužnosti;

- Prekršajne odredbe;
- Prijelazne i završne odredbe.

Zakonom o poreznoj upravi uređuju se poslovi i unutarnje ustrojstvo porezne uprave, ovlasti, prava, obveze i odgovornosti službenika i namještenika porezne uprave te sredstva za rad i stručno usavršavanje službenika (Zakon o poreznoj upravi, NN 115/16). Navedeni zakon jača i unapređuje porezni sustav zbog izrade nacрта prijedloga zakona od strane porezne uprave, također se predlaže promjena porezne politike, ali i poreznih i drugih zakonskih propisa. Samim zakonom se provodi porezni nadzor te se vrši naplata doprinosa i poreza.

3.1. PDV u državama članicama EU-a i Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj se potrošnja oporezivala porezom na promet proizvoda i usluga sve do uvođenja poreza na dodanu vrijednost 1998. godine. Porez na dodanu vrijednost se mijenjao od početka uvođenja sve do danas, no na jedan dio promjene je utjecao slučaj pristupanja Hrvatske Europskoj uniji. Neki od razloga uvođenja poreza na dodanu vrijednost u Hrvatskoj su: usklađivanje s poreznim sustavima suvremenih zemalja, povećanje poreznih prihoda, suzbijanje poreznih prijevара te reforma poreznog sustava. Porez se odnosi na fizičke i pravne osobe na neizravan ili pak izravan način.

Kada spominjemo fizičke osobe u sustavu poreza na dodanu vrijednost to se odnosi samo na klasično plaćanje, dok s druge strane pravne osobe moraju obračunavati i plaćati u korist proračuna države. Porez na dodanu vrijednost je jedan od najuređenijih poreza u Republici Hrvatskoj te se on primjenjuje u svim fazama proizvodnje ili prodaje, no naravno primjenjuje se na dio koji se odnosi na dodanu vrijednost. U Republici Hrvatskoj od 01. Siječnja 2020. godine primjenjuje se opća stopa PDV-a od 25%, uz nižu stopu od 13%. Niža stopa PDV-a se primjenjuje u ugostiteljskoj djelatnosti, u pripremi i posluživanju jela, izvan ugostiteljskog objekta te također pri dostavi jela. Dok s druge strane stopa od 25% se primjenjuje pri posluživanju pića.

Tablica 1 Popis stopa PDV-a koje se primjenjuju u zemljama EU-a (na 23. ožujka 2022.)

Država članica	Standardna stopa (%)	Snižena stopa (%)	Vrlo snižena stopa (%)	Parking stopa (%)
Austrija	20	10/13	-	13
Belgija	21	6/12	-	12
Bugarska	20	9	-	-
Cipar	19	5/9	-	-
Češka	21	10/15	-	-
Njemačka	19	7	-	--
Danska	25	-	-	-
Estonija	20	9	-	-
Grčka	24	6/13	-	-
Španjolska	21	10	4	-
Finska	24	10/14	-	-
Francuska	20	5,5/10	2,1	-
Hrvatska	25	5/13	-	-
Mađarska	27	5/18	-	-
Irska	23	9/13,5	4,8	13,5
Italija	22	5/10	4	-
Litva	21	5/9	-	-
Luksemburg	17	8	3	14
Latvija	21	12/5	-	-
Latvija	18	5/7	-	-
Nizozemska	21	9	-	-
Poljska	23	5/8	-	-
Portugal	23	6/13	-	13

Rumunjska	19	5/9	-	-
Švedska	25	6/12	-	-
Slovenija	22	5/9,5	-	-
Slovačka	20	10	-	-

Izvor: obrada autora prema: https://europa.eu/youreurope/business/taxation/vat/vat-rules-rates/index_hr.htm

Porez na dodanu vrijednost se naplaćuje u cijeloj Europskoj uniji te svaka zemlja zasebno određuje stope PDV-a u svojoj zemlji. Tablica 1. nam prikazuje stope poreza na dodanu vrijednost koje se primjenjuju u zemljama članicama Europske unije. Standardna stopa se primjenjuje na skoro sve isporuke usluga i roba te standardna stopa ne smije biti niža od 15%. Što se tiče snižene stope, dvije ili pak samo jedna snižena stopa se u većini slučajeva ne mogu primjenjivati na elektronički isporučene usluge, samo na određenu isporuku usluga i roba prema popisu Direktive o PDV-u.

Kada pričamo o posebnim stopama poreza na dodanu vrijednost, one se smiju primjenjivati samo na određene isporuke i to samo u nekim zemljama članicama Europske unije, a to su zemlje koje su ih primjenjivale na dan 01. siječnja 1991. godine. U posebnim stopama PDV-a svrstavamo tri vrste, a to su (Your Europe, 2022, url):

- Vrlo snižene stope;
- Nulte stope;
- Parking stope.

Vrlo snižene stope nisu više od 5%, zapravo su niže te se koriste pri prodaji roba i usluga s ograničenog popisa u određenim zemljama Europske unije. Nadalje, nulte stope PDV-a primjenjuju samo neke zemlje pri određenoj prodaji. Primjenom nulte stope, potrošač nije dužan platiti porez na dodanu vrijednost, no svejedno ima pravo na odbitak poreza koji se platio prilikom kupnje izravno povezane s prodajom.

Parking stope možemo zvati i srednjim stopama se primjenjuju u nekim zemljama Europske unije na određene isporuke usluga i roba, ali koje nisu obuhvaćene Direktivom o PDV-u. Zemlje smiju koristiti snižene stope poreza na dodanu vrijednost umjesto standardnih, ali sve pod uvjetom da snižene stope ne budu niže od 12%.

Ako uzmemo u obzir inherentne mane sustava poreza na dodanu vrijednost Europske unije pri pogledu ranjivosti mehanizma na poreznim prijevarama, te također ne usklađenja zemalja članica sa Direktivom, možemo zaključiti da je zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost u Europskoj Uniji daleko od funkcionalnog i uređenog sustava.

3.2. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske – DORH

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (DORH) je neovisno i samostalno pravosudno tijelo, ono je dužno i ovlašteno postupati protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela. Također je ovlašteno i dužno poduzimati pravne radnje kako bi zaštitilo imovinu Republike Hrvatske i mora podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava Republike Hrvatske i zakona. Prema Zakonu o državnom odvjetništvu (Narodne novine, [broj 67/2018](#)) DORH je vertikalno hijerarhijski strukturirana organizacija koja na čelu ima glavnog državnog odvjetnika Hrvatske, a on je odgovoran za cjelokupan rad državnog odvjetništva, također je dužan upravljati i zastupati državno odvjetništvo. Unutar Državnog odvjetništva uspostavljena su županijska i općinska državna odvjetništva.

Cilj Državnog odvjetništva Republike Hrvatske je da grupnim radom s ostalim državnim tijelima stvori uvjete za funkcioniranje pravne države, zaštititi ljudska prava i slobodu te zaštititi temeljne interese Republike Hrvatske.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ima dva odjela i dva odsjeka (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2014, url):

- Kazneni odjel;
- Građansko-upravni odjel;
- Odsjek za unutarnji nadzor;
- Odsjek za međunarodnu pravnu pomoć i suradnju.

Kazneni odjel odgovoran je za postupanje protiv počinitelja kaznenih djela, ali i drugih kažnjivih radnji. Unutar kaznenog odjela može se osnovati odsjek, kao stručna tijela od tri i

više zamjenika državnog odvjetnika specijaliziranih za posebnu vrstu kaznenopravnih problema (npr. odsjek za krvne delikte, odsjek za prometni kriminal, odsjek za opći kriminalitet,..). Voditelj upravlja kaznenim odjelom, a on je zamjenik državnog odvjetnika koji je određen godišnjim rasporedom poslova. Voditelj brine o urednome i pravodobnome obavljanju poslova kaznenog odjela.

Građansko-upravni odjeli ovlašteni su obavljati pravne radnje u svrhu zaštite imovine Republike Hrvatske i zaštite Ustava i zakona.

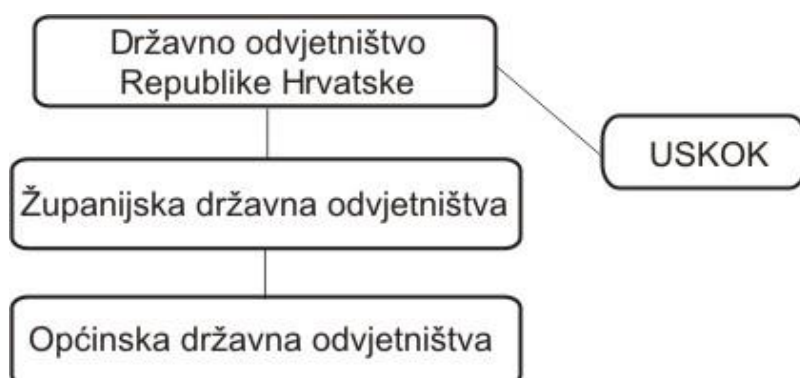
Ova dva odjela zagovaraju Republiku Hrvatsku pred sudovima i upravnim tijelima u postupcima te štite imovinsko pravne interese države.

Glavni državni odvjetnik može za područje jednog ili pak više županijskih ili općinskih državnih odvjetništva odrediti odjel za istraživanje imovinske koristi. Pri imenovanju voditelja istražnog odjela, državni odvjetnik vodi računa o voditeljevim sposobnostima vođenja prethodnih kaznenih postupaka. U istražnom odjelu zamjenici moraju provesti dokazne radnje za koje postoji mogućnost opasnosti od odgode, a na prijedlog državnog odvjetnika ili čak zamjenika moraju provesti dokazne radnje u predmetima u kojima se istraga ne provodi. Također, po odluci pružaju pravnu pomoć ostalim državnim odvjetnicima te sudjeluju u postupcima pravne pomoći. Unutarnji ustroj državnog odvjetništva određen je Zakonom o državnom odvjetništvu, a unutar državnog odvjetništva osnovana su i rade (Narodne novine, [NN 67/2018](#)):

- 25 općinskih državnih odvjetništava;
- 15 županijskih državnih odvjetništava;
- Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta;
- Državno odvjetništvo Republike Hrvatske.

Navedena državna odvjetništva dio su državnog odvjetništva kao neovisnog i samostalnog pravosudnog tijela. DORH ne podnosi istražne zahtjeve i ne odbacuje kaznene prijave, nego to radi općinska i županijska državna odvjetništva.

Slika 3 Teritorijalni ustroj državnih odvjetništava

Izvor: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2014, url

3.3. Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta - USKOK

USKOK je skraćeni naziv za Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Ured je posebno državno odvjetništvo, specijalizirano za progon korupcije i organiziranog kriminaliteta, sa sjedištem u Zagrebu, a nadležan je za područje cijele Republike Hrvatske.

USKOK je osnovan 2001. godine Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Navedeni zakon stupio je na snagu 19. listopada 2001., a Ured je počeo s radom 3. prosinca 2001. godine (Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, 2001, url).

Vlada Republike Hrvatske je osnivanjem specijaliziranog tijela htjela prekinuti korupciju u državi. Također je htjela napraviti tijelo koje će djelovati u cijeloj državi u suzbijanju organiziranog kriminaliteta, za praćenje pojavnosti organiziranog kriminaliteta, u suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminaliteta u suradnji sa drugim sličnim tijelima iz ostalih država.

Kako postojeća mreža državnih odvjetništva i njihova nadležnost pri postupanju u slučajevima korupcije i kaznenih djela iz strukture organiziranog kriminala nije bila idealna

osnovan je USKOK. Takvi oblici kriminaliteta su predstavljali veliku opasnost i djelovali su štetno na društvo te je zbog toga bilo potrebno djelotvornije rješenje u vidu osnivanja tijela specijalizirano za preventivno djelovanje. Obveze preuzete ratificiranjem Kaznenopravne konvencije o korupciji i Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta Hrvatska je ispunila osnivanje USKOK-a.

Ravnatelj i zamjenici Ravnatelja obavljaju poslove državnog odvjetništva u USKOK-u. Ravnatelj se imenuje na mandat od četiri godine, a imenuje ga Glavni državni odvjetnik uz prethodno mišljenje kolegija Državnog odvjetništva države i mišljenje ministra nadležnog za poslove pravosuđa. Glavni državni odvjetnik također na rad u Ured raspoređuje i zamjenike Ravnatelja, na četiri godine. Ravnatelj i zamjenici ravnatelja se nakon mandata mogu ponovno imenovati, no u ako ih se ne imenuje vraćaju se u državno odvjetništvo u kojem su radili prije imenovanja.

Slika 4 Ustroj Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta – USKOK-a

Izvor: Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, 2001, url

Ustroj USKOK-a se sastoji od (Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, 2001, url):

1. Odjel tužitelja (čl. 16. ZUSKOK-a);
2. Odjel za sprječavanje pojava korupcije i odnose s javnošću (čl. 15. ZUSKOK-a);
3. Odjel za istraživanje i dokumentaciju (čl. 14. ZUSKOK-a);
4. Odjel za međunarodnu suradnju i zajedničke istrage (čl. 17. ZUSKOK-a);
5. Odjel za istraživanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom (16.a ZUSKOK-a);
6. Odjel delegiranih europskih tužitelja (Zakon o provedbi Uredbe Vijeća (EU) 2017/1939 od 12. listopada 2017. o provedbi pojačane suradnje u vezi s osnivanjem ureda Europskog javnog tužitelja (»EPPO«));

7. tajništvo (čl. 18. ZUSKOK-a);
8. prateće službe.

3.4. Odjeli Ministarstva financija za nadzorne aktivnosti

Porezna uprava je od velike važnosti kada govorimo o organizacijama i institucijama u borbi protiv prijevара. Porezna uprava je uprava organizirana u sustavu Ministarstva financija po nazivom Ministarstvo financija. Ona se sastoji od Središnjeg ureda, područnih ureda te ispostave područnih ureda. Temeljna zadaća Porezne uprave je primjena poreznih propisa i propisa o plaćanju poreznih obveznika, no ona obavlja i druge stručne i upravne poslove koji su propisani Zakonom o Poreznoj upravi.

Nadzorne aktivnosti koje obavlja Ministarstvo financija su (Ministarstvo financija, 2023):

- Porezni nadzor;
- Carinski nadzor;
- Financijski inspektorat;
- Ured za sprječavanje pranja novca;
- Proračunski nadzor.

Porezni nadzor

Uredbom Vijeća o administrativnoj suradnji i suzbijanju prijevара u području poreza na dodanu vrijednost propisana su pravila o suradnji između država članica, na taj način je omogućen izravan utjecaj inspektora iz drugih država u provođenju poreznog nadzora na području ostalih država članica.

Porezna uprava provodi (Porezna uprava, 2020):

- Provjeru – službenici provode postupak u ispostavama kako bi utvrdili određene činjenice vezane za oporezivanje,
- Neizravni nadzor – postupak provjere koji se vrši kontrolom prikupljene dokumentacije i podataka pribavljene od poreznog obveznika i drugih osoba;

- Porezni nadzor – ovlaštene službenici ga provode kako bi utvrdili činjenice bitne za oporezivanje neposredno kod poreznih obveznika.

Nadzor je uređen s tri načela, a to su: načelom materijalne istine, načelom zakonitosti te načelom ekonomičnosti i učinkovitosti. Sudionici poreznog nadzora su porezna uprava i porezni obveznici, odnosno predstavnici o čijim se obvezama ili pravima rješava u poreznom nadzoru. Sami nadzor obavljaju porezni inspektori, porezni revizori te i drugi ovlaštene državni službenici. Predmetom poreznog nadzora može biti provjera činjenica koje nisu vezane za djelatnost kod poduzetnika fizičkih osoba, provjera jedne ili čak više vrsta poreza u više razdoblja oporezivanja ili samo jednome te provjera odnosa između društva i vlasnika društva kod trgovačkih društava. Obavijest o poreznom nadzoru prema Općem poreznom zakonu bi trebala poreznom obvezniku biti dostavljena najkasnije osam dana prije početka poreznog nadzora.

Porezni nadzor može trajati nekoliko dana ili čak i nekoliko mjeseci jer nije vremenski ograničen. Vremenski period trajanja nadzora ovisi o poreznom obvezniku koji ga izvršava, o vrsti te o broju poreza koji se nadzire u postupku, razdoblju oporezivanja te i o samoj suradnji poreznog obveznika. Nadzor se može obavljati za razdoblje za koje nije nastupila zastara, a ona nastupa tri godine računajući od dana kada je obavezna primjena zakonskih propisa. Ne može se obavljati i provoditi za razdoblja za koju su već obuhvaćena nadzorom. Ovlaštena osoba prilikom obavljanja nadzora mora pridavati jednaku važnost svim bitnim činjenicama neovisno kako one djeluju na poreznog obveznika. Ukoliko porezno tijelo uoči sumnju na počinjenje kaznenog djela tada se mora podnijeti prijava nadležnom tijelu. Tada se otvara mogućnost za zabranom o daljnjem radu poreznog obveznika i to u slučaju kada se ne izdaje račun, ne iskazuju se isporuke dobara i usluga preko naplatnog uređaja, ne vode se poslovne knjige i evidencije zbog oporezivanja, kada se odbija sudjelovanje u poreznom postupku, kada se ne dopusti obavljanje nadzora ili kada se ne odazove na sami poziv poreznog tijela. Zabrana o daljnjem radu se može dati na 15 dana pa sve do šest mjeseci ovisno o težini počinjenog prekršaja.

Carinski nadzor

Veliki dio ukupnih državnih prihoda čine carinski prihodi te su kod njih nužni carinski nadzori. U strukturi carinskih nadzora pronalazimo prihode od trošarina, carina i carinskih pristojbi, posebnih poreza, PDV-a pri uvozu i ostale prihode kao što su novčane kazne, carinske pristojbe u gotovini, manipulativne troškove,.. Carinska uprava u Republici Hrvatskoj predstavlja upravnu organizaciju u sustavu Ministarstva financija koja priprema podloge za utvrđivanje ekonomske i razvojne politike u području sustava trošarina, carine te sustavu izvan carinske i carinske zaštite. Poslovi carinske uprave su također i nadzor i organizacija rada carinske službe, sprječavanje i otkrivanje carinskih i deviznih prekršaja, praćenje i obrađivanje podataka o uvozu, izvozu i provožu, Obavljanje devizno-valutne kontrole, obavljanje poslova vezanih za zapošljavanje, položaj, prava, obveze i odgovornosti djelatnika Carinske uprave i slično.

Carinska uprava se sastoji od središnjeg ureda i područnih carinskih ureda. Središnji ured se sastoji od jedanaest sektora, a neki od tih sektora su: sektor za zajedničke poslove, sektor za europske poslove i međunarodnu suradnju, sektor za unutarnji nadzor i kontrolu, sektor za upravljanje ljudski potencijalima, sektor za financije, sektor za carinski sustav i procedure,.. On obavlja poslove vezane za organizaciju, usmjeravanje i nadziranje rada službe, no također prati i razvoj i ostvarivanje ciljeva. Područni carinski ured se osniva prema potrebama. U Republici Hrvatskoj imamo četiri Područna carinska ureda.

Financijski inspektorat

Financijski inspektorat upravna je organizacija u sastavu Ministarstva financija, nadzire primjenu propisa u području sprječavanja pranja novca, financiranju terorizma i u području poreznog poslovanja. Zakonom o Financijskom inspektoratu Republike Hrvatske uređeno je ustrojstvo, nadležnost, djelokrug i ovlasti Financijskog inspektorata. Kako bi pomogao obveznicima pri provođenju Zakona o sprječavanju pranja nova i financiranja terorizma Financijski inspektorat je izdao revidirane i dopunjene Opće smjernice, sami predmet revizije su bili postupci utvrđivanja stvarnog vlasnika klijenata, neobičnih i složenih transakcija, stranih izloženih političkih osoba i sprječavanje zlouporabe tehnologija za financiranje terorizma i pranje novca. Prilikom provedbe nadzora sve su pravne i fizičke osobe, državna

tijela, pravne osobe s javnim ovlastima te čak i jedinice lokalne i regionalne samouprave dužne ovlaštenoj osobi dostaviti potrebne podatke i dokumentaciju na njihov zahtjev.

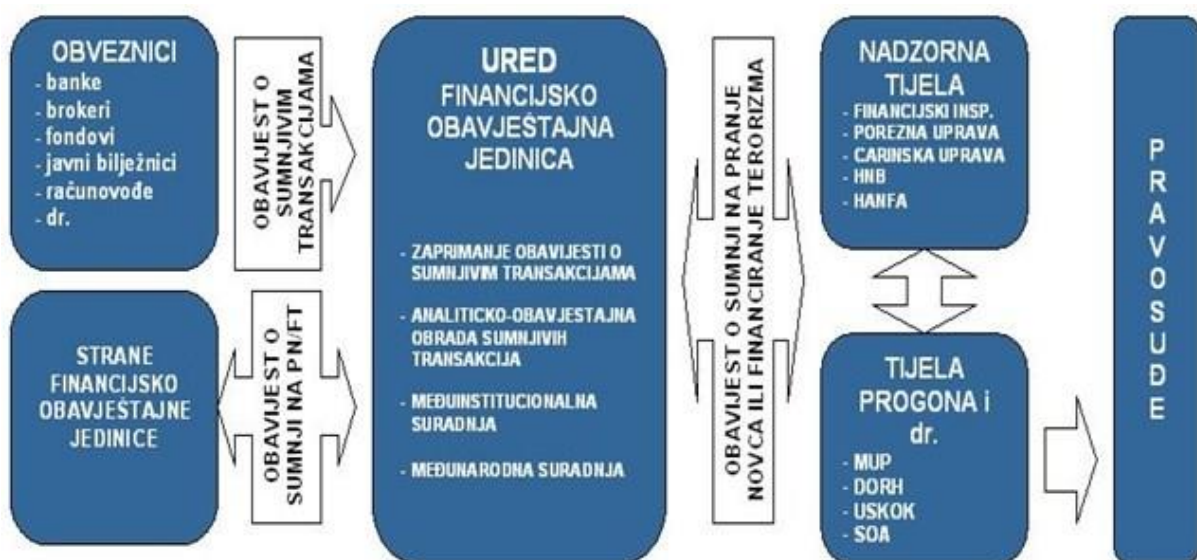
Aktivnosti Financijskog inspektorata su (Ministarstvo financija, financijski inspektorat, 2023):

- obavlja upravne i druge stručne poslove koji se odnose na međunarodnu suradnju i kontakt s međunarodnim organizacijama iz svog područja djelovanja;
- sudjeluje u radu odgovarajućih međunarodnih organizacija, radnih skupina i odbora;
- obavlja poslove i aktivnosti iz svog djelokruga oko priprema za pridruživanje Republike Hrvatske Europskoj uniji;
- analizira i sudjeluje u harmoniziranju financijskog zakonodavstva i zakonodavstva o sprječavanju pranja novca RH sa zakonodavstvom EU;
- razmjenjuje podatke sa srodnim inozemnim službama itd.

Ured za sprječavanje pranja novca

Osnovan je u sastavu Ministarstva financija kao samostalna, unutarnja i ustrojstvena jedinica, na temelju Zakona o sprječavanju pranja novca te služi kao financijsko-obavještajna jedinica administrativnog tipa. O radu Ureda Ministarstvo financija podnosi godišnje izvješće Vladi Republike Hrvatske.

Slika 5 Ured za sprječavanje pranja novca

Izvor: Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca, 2023

Proračunski nadzor

Proračunski nadzor je inspekcijski nadzor zakonitosti, svrhovitosti i pravodobnosti korištenja proračunskih sredstava, pravodobnosti i potpunosti naplate prihoda i primitaka iz nadležnosti proračunskih korisnika i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te inspekcijski nadzor pridržavanja i primjene zakona i drugih propisa koji imaju utjecaj na proračunska sredstva i sredstva iz drugih izvora, bilo da se radi o prihodima/primicima, rashodima/izdacima, povratima, imovini ili obvezama.

Obuhvaća nadzor računovodstvenih, financijskih i ostalih poslovnih dokumenata te pregled poslovnih prostorija, zgrada, predmeta, robe i drugih stvari u skladu sa svrhom inspekcijskog nadzora. Ministarstvo financija obavlja proračunski nadzor proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih i izvanproračunskih korisnika trgovačkih društava te drugih pravnih i fizičkih osoba koje dobivaju sredstva iz proračuna i financijskih planova izvanproračunskih korisnika kao i nadzor korištenja kreditnih sredstava s osnove jamstva države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Ministarstvo financija, Proračunski nadzor, 2023).

3.5. Kazneni zakon u RH i Opći porezni zakon

Opći porezni zakon uređuje odnos između poreznih obveznika i poreznih tijela koja primjenjuju propise o porezima i drugim javnim davanjima, ako posebnim zakonima o pojedinim vrstama poreza i drugim javnim davanjima nije uređeno drukčije i predstavlja zajedničku osnovu poreznog sustava (Opći porezni zakon, NN 115/16). Sastoji se od dva dijela i devet poglavlja te neka poglavlja imaju svoje posebne odjeljke. U prvom dijelu su objašnjeni pojmovi Zakona, postupanje poreznih tijela te prava i obveze iz odnosa, primjena poreznih propisa. Drugi dio Zakona se odnosi na porezno-pravni i porezno dužnički odnos, ovršni postupak, opće postupovne odredbe, posebne odredbe o postupku utvrđivanja zlouporabe prava, prekršajne odredbe, ovlasti Republike Hrvatske, pravni lijek i zadnje poglavlje se odnosi na prijelazne i završne odredbe.

U Kaznenom zakonu protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja sadržana su kaznena djela: pranje novca, pogodovanje vjerovnika, krivotvorenje, povreda prva industrijskog

vlasništva, ravnopravnost u obavljanju gospodarske djelatnosti, povreda, zlouporaba stečaja, utaja poreza, povreda obveze vođenja poslovnih knjiga, nesavjesno gospodarsko poslovanje, primanje i davanje mita, stvaranje monopolističkog položaja, zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju, štetni ugovori. Ostala kaznena djela koja postoje u području gospodarskog kriminala su: zlouporaba čeka i kartice, računalna prijevarena, povreda prava prijavljenog ili zaštićenog izuma, povreda prava autora, lihvarski ugovor.

U Hrvatskoj ne postoji definicija u Zakonu o gospodarskom kriminalitetu, nego sami pojam pronalazimo u nekoliko kaznenih djela iz Kaznenog zakona. Gospodarski kriminalitet čini sveukupnost kažnjivih djela u djelokrugu upravljačkih, nadzornih i izvornih funkcija u gospodarskim subjektima. Prilikom definiranja prijevare moramo obratiti pažnju na pojam greške što razlikujemo o prijevare. Greška se može odnositi na namjerno pogrešan prikaz u financijskom izvještaju, koja uključuje izostavljanje iznosa ili objavljenje informacije, kao na primjer:

- pogreška u primjeni računovodstvenih načela koje se odnose na iznos, mjerenje, priznavanje, klasificiranje, način prezentiranja ili obavljanja
- pogreška u prikupljanju ili obradi podataka koji se koriste u sastavljanju financijskog izvještaja
- neutemeljena računovodstvena procjena nastala zbog popusta ili pogrešnog prikazivanja činjenica

S druge strane, prijevarena predstavlja namjerno pogrešno prikazivanje stvari kako bi drugu osobu doveli u zabludu. Ona se može učiniti samo s namjerom i to kako bi se prešutjelo nešto ili kako bi se saznalo nešto što može biti od koristi ili štetno za drugu stranu.

U odredbama Kaznenog zakona prijevarena je definirano: tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist dovede nekoga lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina (Kazneni zakon, NN 125/11). Ukoliko se prijevarena smatra kaznenim djelom protiv imovine te ulazi u skupinu sa utajom, krađom, razbojništvom i slično, sadrži tri kaznena dijela (Kazneni zakon, NN 125/11):

- lažno prikazivanje podataka i informacija: radi utaje poreza, carine, trošarina i prikazivanja boljeg rezultata poduzeća;
- stjecanje imovinske koristi: novčane vrijednosti, imovine ili usluge tj. pokretnih stvari;
- prikriivanje činjenica: podataka, informacija, transakcija, isprava i to sve kako bi se pridobila korist ili prikrila šteta a poznatiji je naziv za ovo korupcija.

Također, uz sve to postoji i treći dio razloga koji može biti posljedica obične matematičke ili čak tiskarske greške te nenamjerni propust odnosno pogrešno tumačenje informacija i podataka. Zbog ovoga je veoma važno razlikovati pogrešku od prijevare.

Glavni pokazatelji prijevare se mogu podijeliti na (Kazneni zakon, NN 125/11):

- pokazatelji prijevera iz poslovne dokumentacija;
- pokazatelji prijevare iz identiteta;
- knjigovodstveni pokazatelji prijevera;
- pokazatelji prijevare iz blagajne i žiroračuna;
- pokazatelji prijevera iz financijskih izvješća i poreznih prijevera;
- organizacijski pokazatelji prijevera.

Interni revizori moraju imati potrebno znanje za odlučivanje o odgovarajućim sredstvima sprječavanja pojedinog tipa ili vrste prijevare. Postoje tri razloga zbog kojih oni ne mogu lako otkriti prijevare, a to su: pružanje usluge, samozaštita, te odgovornost prema društvu. Kada govorimo o „pružanju usluge“ tu se smatra kako ugled revizora raste ako uspije pronaći prijeveru i da s time pruža dobru uslugu. Prilikom samozaštite, interni revizor mora poštovati kodeks etike ako je pronašao kaznena dijela te naravno posao mora obavljati kvalitetno.

3.6. Zakonski okvir sustava PDV-a

U zemljama članicama Europske unije Direktiva 112/2006/EZ predstavlja ključno ishodište zakonskog uređenja sustava PDV-a, a u primjeni je od 1. siječnja 2007. godine te je zamijenila dotadašnju Šestu Direktivu 77/388/EEZ (Kalčić, R. 2013:48).

Uz nju, na ovaj sustav oporezivanja odnose se i direktive (Existing EU legal framework, url):

- Direktiva Vijeća 2008/9/EZ (povrat PDV-a - porezni obveznici sa sjedištem u EU);
- Trinaesta Direktiva Vijeća 86/560/EEZ (povrat PDV-a - porezni obveznici bez sjedišta u EU);
- Direktiva 2003/132/EZ (oslobođenje od plaćanja PDV-a kod uvoza);
- Direktiva Vijeća 2006/79/EZ (oslobođenje od plaćanja PDV-a za privatne pošiljke);
- Direktiva Vijeća 2007/74/EZ (oslobođenje od plaćanja PDV-a na uvoz robe za osobe koje putuju iz trećih zemalja).

Direktiva se odnosi na svih 28 zemalja članica Europske Unije. U cilju uspostavljanja jedinstvenog tržišta za slobodno kretanje usluga, osoba, dobara i kapitala 01. siječnja 1993. napušten je sustav kontrola na graničnim prijelazima između zemalja članica. Temeljne karakteristike Poreza na dodanu vrijednost su (Službeni list Europske unije - DIREKTIVA VIJEĆA 112/2006/EZ , 2006.: članak 214):

- opći porez koji se u pravilu primjenjuje na sve poslovne aktivnosti koje uključuju proizvodnju i prodaju dobara te pružanje usluga;
- porez na potrošnju jer njegov teret snose krajnji potrošači, što znači da nije izravna naknada za poslovne subjekte;
- naplaćuje kao postotak od cijene pa je stvarni porezni teret vidljiv u svakoj fazi lanca proizvodnje i prodaje;
- prikuplja frakcijski na način da porezni obveznici od iznosa PDV-a na svoje oporezive isporuke odbiju iznos PDV-a kojeg moraju platiti svojim dobavljačima za transakcije koje se odnose na poslovnu aktivnost, čime se postiže da je porez neutralan bez obzira na broj uključenih transakcija;
- u državni proračun uplaćen od strane poreznog obveznika, ali je taj trošak zapravo plaćen od strane krajnjih potrošača unutar cijene što ga čini neizravnim porezom.

Kada pričamo o Zakonskom okviru sustava poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj možemo spomenuti kako je Hrvatska postala punopravna članica Europske unije 01. srpnja 2013. godine. Zakon o porezu na dodanu vrijednost se primjenjuje na području Hrvatske te se označava pod pojmom „tuzemstvo“. S obzirom na to da se članice Europske Unije više ne tretiraju inozemstvom u smislu Zakona, uvedeni su pojmovi „područje Europske unije“ i „područje države članice“ koje označuju područja na koja se primjenjuje Ugovor o osnivanju same Unije. Za svaku zemlju koja nije područje Europske unije upotrebljava se pojam „treća zemlja“ (NN 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14, 115/16, Zakon o porezu na dodanu vrijednost, članak 3).

4. MJERE ZA SUZBIJANJE POREZNIH PRIJEVARA

Porezni prihodi koji se koriste za financiranje javnih potreba na nacionalnim razinama država članica se smanjuju prilikom poreznih prijevара u sustavu poreza na dodanu vrijednost. Kako bi se država obranila od smanjenja poreznih prihoda, ima dvije mogućnosti. Jedna od mogućnosti je smanjenje rashoda, to jest potpuno odustajanje od financiranja nekog javnog dobra, dok je druga mogućnost povećanje poreza kako bi se zadržala postojeća, tj. planirana razina financiranja javnih dobara.

4.1. Uloga analize rizika u sprječavanju prijevара PDV-a

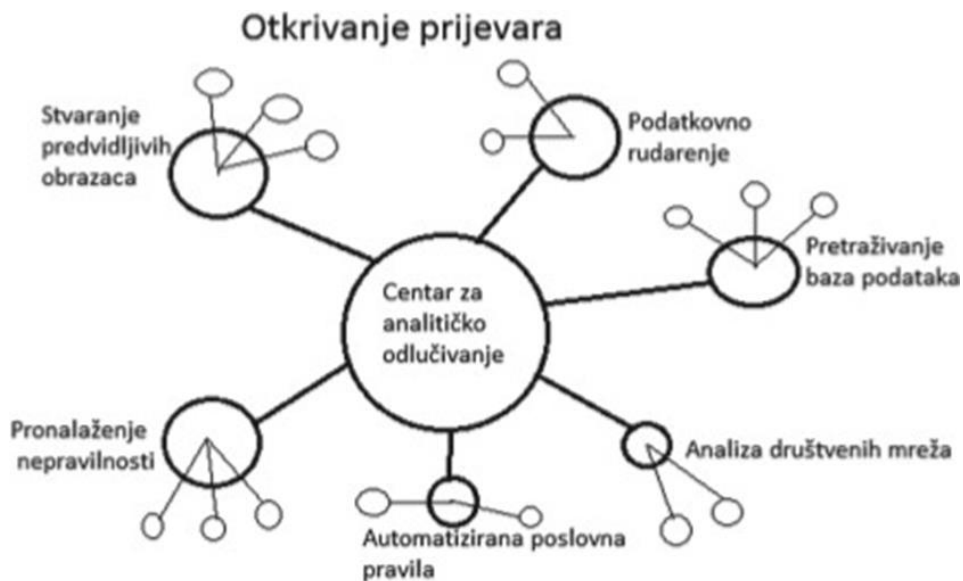
U državama članicama porez na dodanu vrijednost je najveći proračunski prihod te se stoga sve države zalažu da gubitak bude što manji. Kako bi se spriječile porezne prijevare i smanjio proračunski gubitak poreza na dodanu vrijednost, neke od država članica se koristi analizom rizika jednim od osnovnih poslovnih procesa. Kada gledamo širu sliku, analiza rizika predstavlja procjenu rizika, upravljanje rizicima i politike koje se odnose na rizik te obilježja rizika. Kako bi se utvrdila rizična područja i planovi za ciljanje ad hoc operativne aktivnosti koje provode ustrojstvene jedinice tada se služimo analizom rizika. Na osnovu toga se detaljno proučavaju zahtjevi za dodjelu PDV identifikacijskog broja. Najzastupljeniji izvori za otkrivanje rizičnih poreznih obveznika jesu: sustav VIES, Eurofisc, Stalni odbor za administrativnu suradnju (Standing Committee on Administrative Co-operation, SCAC) i nacionalne baze podataka (Dorić Škeva, Ramljak, 2015: 40).

Neki od rizika s kojima se bore članice Europske unije su: crne liste adresa (adrese na kojima je registriran veći broj t.d.), društva koja su bez imovine s malim osnivačkim kapitalom koja nemaju trgovačke dozvole za područje rada, bez stalne adrese, bez zaposlenih, s nejasnom naravi poslovanja, bez kontakt podataka, web adrese, prijašnji porezni dugovi ili nepotpuna porezna plaćanja ili uključenost u MTIC prijevare ili uključenost u porezne i kaznene istrage, neprikladno mjesto poslovanja, jedan ili više članova uprave su u poreznim oazama i drugi slični rizici, prijašnja uključenost u društva u stečaju, rizični poslovni sektori poput građevine, trgovine sekundarnim sirovinama, zlatom, elektroničkom opremom, karbon kreditima, energetske certifikatima,..

U cilju stjecanja dodatnih znanja i vještina za suzbijanje poreznih prijevара, 2009. godine u sklopu IPA projekta Hrvatska je educirala inspektore poreznih uprava u području nadzora poreza na dodanu vrijednost. Kako bi se povećala porezne prihode, Republika Hrvatska se nastoji fokusirati na provođenje fiskalizacije i naplatu dugova. Ministarstvo financija RH je prepoznalo problem organiziranih skupina kriminala te je 2015. godine osnovalo Samostalni sektor za financijske istrage (SSFI) kao središnju nacionalnu službu osnovanu radi analize i obrade podataka iz ukupno raspoloživih izvora Ministarstva financija te drugih tijela državne i javne vlasti, a osnovni mu je zadatak prepoznati rizične fizičke i pravne osobe ili ponašanja koja daju naslutiti neki oblik porezne prijevare (Dorić Škeva, Lonza, 2015: 36). Samostalni sektor za financijske istrage također, surađuje i s tijelima kaznenog progona u cilju otkrivanja kaznenih djela koja su povezana s utajom poreza i gospodarskim kriminalom.

Prilikom borbe protiv prijevара na razini Europske Unije najbolje rezultate su napravile Nizozemska i Belgija. Belgija je uspjela smanjiti gubitke zbog analize rizika uz primjenu hibridnog modela detekcije. Hibridni model detekcije obuhvaća nekoliko tehnika napredne analitike koje se pokazuju kao vrlo uspješne u otkrivanju poreznih prijevара.

Slika 6 Prikaz hibridnog modela detekcije PDV prijevara

Izvor: J.Bryssinck, 2014, url

Slika šest nam prikazuje hibridni model detekcije prijevara u sustavu poreza na dodanu vrijednost. Takav model je pomogao Belgijskoj vladi pri smanjenju gubitaka pri poreznim prijevara u sustavu poreza na dodanu vrijednost. Belgijska vlada uz hibridni model svake godine uspije uštediti milijardu eura. Hibridni model detekcije se koristi naprednom analizom rizika, na primjer klasičnom se poreznom administracijom može izvoditi otprilike 20 000 slučajeva godišnje, dok se uz podršku hibridnog modela u odnos dovodi cijeli niz različitih elemenata uz pomoću koji se obavlja identifikacija. Cilj aktivnosti je da u najkraćem roku identificiraju rizične tvrtke i poduzmu određene aktivnosti prije nego nastane šteta.

S druge strane, Nizozemska se isto uspješno odupire poreznim prijevarama analizirajući rizične obveznike uz pomoć metode analize društvenih mreža. Analiza društvenih mreža se koristi tako da se u sustav unesu različiti podaci uz pomoću kojih se otkrivaju bitne poslovne informacije. Prednost sustava je jednostavnost korištenja i brzina obrade. U Nizozemskoj se protiv prijevara u sustavu poreza na dodanu vrijednost bavi Služba za istrage i fiskalne informacije, Također se služba bavi i provođenjem vlastitih istraga u svrhu pomaganja policiji i državnom odvjetništvu.

4.2. Sustavi za razmjenu informacija o PDV-u

Oporezivanje prema načelu države odredišta je u primjeni u državama članicama Europske unije. Takvo oporezivanje otvara vrata većini pokušaja prijevara prilikom transakcija koje su zastupljene na području Europske unije. Kako bi se spriječila takva vrsta prijevara potrebna je pomoć država članica i prilagođavanje nacionalnih poreznih administracija i sustava kontrole.

Od 07. listopada 2010. godine na snagu stupa Uredba vijeća u kojoj se govori o administrativnoj suradnji te suzbijanju prijevara u području poreza na dodanu vrijednost. Također se uredbom propisuje kako svaka članica mora uspostaviti Središnji ured za suradnju i osnovati posebnu jedinicu za borbu protiv utaje poreza na dodanu vrijednost.

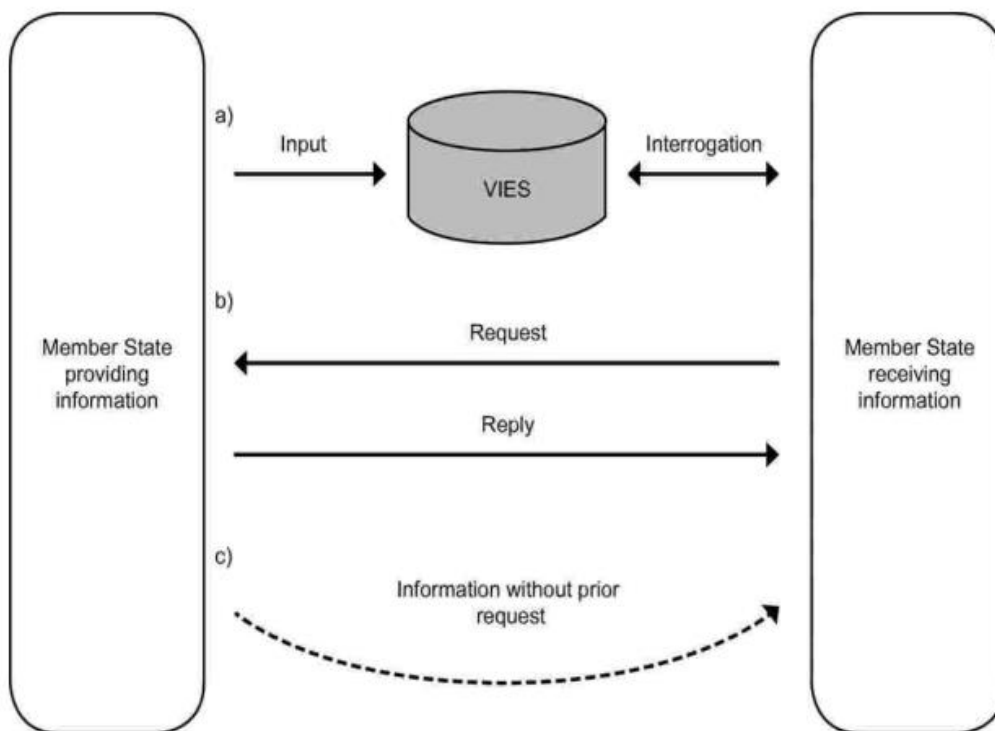
Na jedinstvenom europskom tržištu ne postoje granične kontrole jer se carinski postupak zamijenio za informacijski sustav razmjene podataka o porezu na dodanu vrijednost, takozvanim VIES sustavom (VAT Information Exchange System), a dužne su ga primjenjivati sve države članice. U VIES sustavu svaka država članica mora dostavljati podatke o ukupnim isporukama dobara od strane poreznih obveznika koji su naravno registrirani u njoj državi, a obavljene su u drugoj državi članici, njenim poreznim obveznicima. Kako navedeni sustav omogućava lakše razotkrivanje nepravilnosti, omogućuje poreznim vlastima veći nadzor i kontrolu tijekom isporuka dobara između država članica Europske unije. S druge strane, poreznim obveznicima VIES sustav omogućava jednostavnu i brzu provjeru kupaca iz druge države članice, tj. ima li njihov kupac odgovarajući PDV identifikacijski broj te je li registriran kao porezni obveznik. PDV identifikacijski broj sastoji se od oznake države članice te brojčanog djela, sadrži najviše 13 alfanumeričkih znakova.

Svaka država članica dužna je organizirati i osigurati dodjeljivanje identifikacijskih brojeva i to (Službeni list Europske unije (2006) - DIREKTIVA VIJEĆA 112/2006/EZ):

- svakom poreznom obvezniku koji na području neke države članice obavlja isporuke dobara ili usluga za koje postoji pravo na odbitak PDV-a, osim ako je obveznik plaćanja PDV-a primatelj dobara ili usluga;
- svakom poreznom obvezniku ili pravnoj osobi koja nije porezni obveznik, koji unutar Europske unije stječe dobra koja podliježu obvezi plaćanja PDV-a ili su se opredijelili za oporezivanje stjecanja dobara;

- svakom poreznom obvezniku koji na njihovom području obavlja stjecanje dobara unutar Europske unije za potrebe obavljanja poduzetničke djelatnosti koje se obavljaju izvan toga područja;
- svakom poreznom obvezniku koji na njihovom području prima usluge za koje je kao primatelj usluge obavezan platiti PDV;
- svakom poreznom obvezniku koji ima sjedište, prebivalište ili uobičajeno boravište na njihovom području, a pruža usluge na području druge države članice za koje je PDV dužan platiti primatelj tih usluga.

Slika 7 Prikaz razmjene informacija

Izvor: Official Journal of the European Union, 2008, url

Slika sedam nam prikazuje razmjenu informacija, gdje se može vidjeti da stavka a) prikazuje razmjenu informacija putem elektronske baze podataka VIES. Sve države članice moraju unijeti podatke vezane uz broj PDV propisanih trgovaca te su također obvezne na unos isporuka dobara unutar Zajednice deklariranih od strane trgovaca. Naknadno ostale države članice mogu ispitivati baze podataka za dobivanje informacija.

Točka b) nam prikazuje detaljnije razmjene informacija vezane za određeni zahtjev. Nadalje, točkom c) je prikazana razmjena informacija bez prethodnog zahtjeva. Kao na primjer, država članica nalazi na razlog za sumnju o povredi propisa o PDV-u.

Najkasniji rok za dostavljanje traženih informacija od strane nadležnih tijela država članica je tri mjeseca od datuma primitka zahtjeva. Dakako, ukoliko nadležno tijelo već ima tražene informacije, rok je u tom slučaju jedan mjesec.

Kako je broj kružnih prijevара na području Europske unije sve više u porastu potrebno je bilo izdvajanje sumnjivih transakcija analizom rizika iz VIES baze podataka jer ona sadrži podatke o velikom broju transakcija godišnje te ju je teško čitati. Zbog tog razloga je osnovan Eurofisc.

4.2.1. Eurofisc

Eurofisc se definira kao mreža namijenjena brzom razmjeni određenih informacija država članica Europske unije zbog unapređenja te podrške multilateralnoj suradnji u borbi protiv prijevара u sustavu poreza na dodanu vrijednost. Svaka država članica je mogla sama odlučiti želi li sudjelovati u radu Eurofisc-a. Ukoliko je država odlučila sudjelovati, obvezna je na aktivnost u multilateralnoj razmjeni određenih informacija s drugim državama sudionicima Eurofisc-a.

Sami ciljevi Eurofisc-a su proširiti pristup podacima, uskladiti akcije i mjere, suprotstaviti se kružnim prijevarama te slati upozorenja poreznim tijelima. najveća vrijednost Eurofisc-a je rana razmjena informacija između država. Država koja uoči prijevarama odmah prosljeđuje informaciju ostalim državama kako bi uspostavile brze i učinkovite mjere.

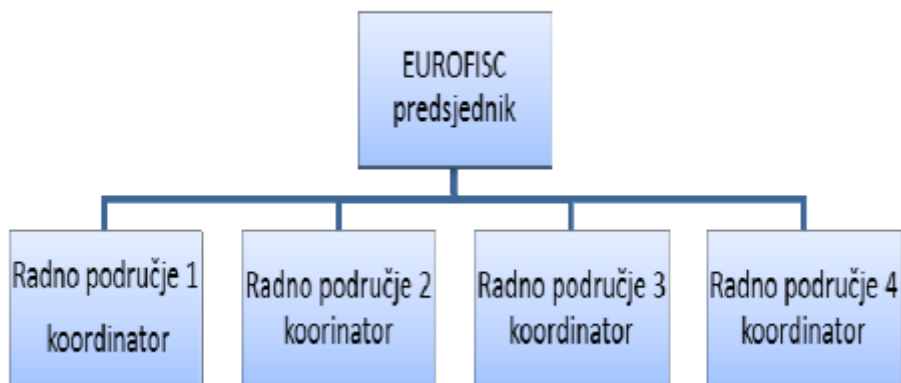
U Eurofiscu djeluju četiri radne skupine za pojedina tematska radna područja, a to su (Radusin Lipošinović, M., 2013/12):

1. radna skupina 1 (WF1) - kružne prijevare unutar EU;
2. radna skupina 2 (WF2) - porezne prijevare u vezi sa prijevoznim sredstvima (automobilima, brodovima i zrakoplovima);

3. radna skupina 3 (WF3) - PDV prijave koje obuhvaćaju prelazak preko granica EU-a (carinski postupak 42 i 63;

4. radna skupina 4 (WF4) - praćenje kretanja i razvoj strategija suprotstavljanja prijevarama.

Slika 8 Prikaz radnih skupina Eurofisca

Izvor: Radusin Lipošinović, M., Uloga EUROFISC-a u borbi protiv prijevara s PDV-om, Porezni vjesnik 12/2013

Slikom osam su prikazane radne skupine, tj. područja Eurofisc-a. U prva tri radna područja se razmjenjuju operativni podaci u područjima prijevara, četvrto područje nadgleda nove oblike prijevara u sustavu poreza na dodanu vrijednost i razvija tehnike za borbu protiv novih trendova.

Hrvatska je aktivna članica svi četiriju radnih skupina.

4.3. Strukturalna Rješenja

Strukturalne promjene sustava oporezivanja prikazuju jedan od načina rješavanja problema prijevara u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost. Prema tome, Vijeće Europske unije može ovlastiti državu članicu da uvede posebne mjere koje odstupaju od odredba Direktive 2006/112/EZ o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost u svrhu pojednostavljenja postupka naplate PDV-a te sprječavanja poreznih utaja ili izbjegavanja plaćanja poreza. Kako bi se zaustavio trend rasta prijevara, Vijeće Europske unije donosi dvije direktive o izmjeni Direktive 2006/112/EZ: Direktivu 2013/42/EU o zajedničkom sustavu PDV-a u odnosu na mehanizam brze reakcije na prijevaru s PDV-om te Direktivu Vijeća 2013/43/EU zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost u vezi s privremenom i neobveznom primjenom mehanizma obrnutog oporezivanja na isporuke usluga i dobara koji su podložni prijevarama.

4.3.1. Mehanizam prijenosa porezne obveze

Prijenos porezne obveze podrazumijeva prijenos porezne obveze, tj. prijenos obveze plaćanja poreza na dodanu vrijednost, s prodavatelja na kupca. U propisima Europske unije ovaj mehanizam se može pronaći pod nazivom „reverse charge“ ili pod nazivom „tax shift“, tzv. „prijenos poreza“.

Direktiva Vijeća 2013/43/EU¹⁹ o izmjeni Direktive 2006/112/EZ kojom je propisano da države članice mogu do 31. prosinca 2018. godine i na razdoblje najmanje od dvije godine propisati da je obveznik plaćanja PDV-a porezni obveznik kojem je obavljena jedna od sljedećih isporuka (Radusin Lipošinović, M. 2014: 14):

1. isporuke mobilnih telefona, tj. uređaja izrađenih ili prilagođenih za uporabu pomoću ovlaštene mreže i koji rade na određenim frekvencijama, bez obzira na to imaju li bilo koju drugu namjenu;
2. isporuke uređaja s integriranim krugom, kao što su mikroprocesori i središnje jedinice za obradu u stanju prije integracije u proizvode za krajnje korisnike;

3. isporuke plina i električne energije oporezivom preprodavaču;
4. isporuke certifikata plina i električne energije;
5. isporuke telekomunikacijskih usluga;
6. isporuke igraćih konzola, tabletnih računala i prijenosnih računala;
7. isporuke žitarica, industrijskih usjeva, uključujući sjemenje i šećernu repu, koji se uobičajeno upotrebljavaju u neizmijenjenom stanju za krajnju potrošnje;
8. isporuke sirovih i polu obrađenih metala, uključujući plemenite metale, kada se na njih inače ne odnosi posebna odredba za rabljenu robu, umjetnine, kolekcionarske predmete i antikvitete ili posebna odredba za investicijsko zlato.

4.3.2. Mehanizam brze reakcije

Direktivom Vijeća 2013/42/EU je propisano kako država članica može, ukoliko joj je hitno, odrediti primatelja kao odgovornu osobu koja je dužna platiti PDV za određene isporuke usluga i roba. Ovo je posebna mjera mehanizma brze reakcije vezano za suzbijanje velikih i iznenadnih prijevara koje mogu uzrokovati velike i teško nadoknadive gubitke. Ukoliko se država odluči za uvođenje mjere MBR-a o tome mora obavijestiti ostale države članice te poslati obavijest komisiji. Obavijest koja se dostavlja mora sadržavati bitne elemente kao što su: vrsta i obilježje prijevare, razlog hitnosti, opseg prijevare, sporni sektor te dakako mora navesti posljedice znatnih i nenadoknadivih gubitaka.

Kako država članica prilikom uočavanja prijevare mora zatražiti odobrenje od komisije te obavijestiti ostale države, a za to vrijeme se prijevare nesmetano odvijaju, takav način vrlo malo doprinosi zaštiti države od prijevare.

4.4. Administrativna Suradnja

Porezna administracija je obvezna raspolagati s točnim informacijama za kontrolu sustava poreza na dodanu vrijednost, tj. informacijama o transakcijama unutra Europske unije, bržim razmjenama informacija i slično, koji ne preopterećuju administrativni sustav ili nameću neke dodatne obveze obrade. Za uspješno funkcioniranje zajedničkog sustava poreza na dodanu vrijednost se smatra pravovremeno informiranje o sustavu obveznika PDV-a, kao i povećanje kapaciteta poreznih administracija vezanih za prikupljanje informacija o slučajevima prijevara u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost.

Europska komisija navodi kako države članice ne iskorištavaju ponuđene opcije dovoljno te kako bi korištenje postojećih opcija trebalo biti intenzivnije. Kako se komunikacija odvija na engleskome jeziku, jezična barijera je među jednim od razloga ne iskorištenosti instrumenata. Također, ne iskorištenje instrumenata može biti i prešućivanje bitnih informacija od strane poreznih službenika vezanih za poreznog obveznika. Uredbom 904/2010 o administrativnoj suradnji i suzbijanju prijevare u području poreza na dodanu vrijednost se utvrđuju postupci suradnje tijela država članica Europske unije i razmjena informacija o PDV-u te suzbijanje prijevara u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost. Financijski poticaji predstavljaju rješenje nestabilnih poreznih administracija. Svaka porezna administracija koja pomaže nekoj od drugih država s problemom prijevara u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost bi dobila jedan udio izraženo u bonusu.

4.5. Tehnološka Rješenja

Kako su početkom 21. stoljeća uočene prve kružne prijere u transakcijama s resursima velikih vrijednosti a jednostavnih transporta, tehnologija se počinje koristiti kao protumjera prijere. Neka od najkorišteniji tehnoloških rješenja javljaju se VAT locator (VLN), zatim Real time VAT (RTvat) te digital VAT (D-VAT).

4.5.1. Vat locator (VLN)

Vat locator (VLN) predstavlja jedno od najjednostavniji tehnoloških rješenja, on najmanje remeti postojeći sustav PDV-a. Vat locator je usmjeren na rješavanje kružnih prijevara bez suradnje bilo koje druge jurisdikcije. Jedna od najznačajnijih promjena napravljena primjenom VLN-a je traženje poduzeća da osiguraju važeći Vat locator i prilože ga uz račun, naravno prilikom prodaje zaliha. Sustav Vat locator-a se može osigurati putem interneta ili pozivnog centra. Ukoiko dođe do raskida slijeda Vat locator broja, sljedeći porezni obveznik dobiva informaciju vezanu za plaćanja poreza na dodanu vrijednost. S time se poreznog obveznika obvezuje da pribavi Vat locator broj koji mu dalje omogućuje ponovnu prodaju dobara, a sve to omogućuje prkidanje kružnih prijevara.

4.5.2. Real time VAT (RTvat)

U neki aspektima Real time Vat (RTvat) je uveden iz istih uvida kao i VLN, no primjena je drugačija. Real time VAT se primjenjuje na plaćanje strana oporezivih transakcija. Čime ga dvije značajne strukturne promjene poreza na dodanu vrijednost. Prvo, mijenja obvezu poreza na dodanu vrijednost na datum primitka cijene (kupac ima pravo na odbitak pretporeza), a zatim RTvat je porezni sustavi koji se temelji na podrijetlu, a ne na odredištu. No, kako neke države izvan Europske unije imaju pravila slična RTvat-u on se može temeljiti i na odredištu.

4.5.3. Digital VAT (D-VAT)

Certificirani porezni softver također može riješiti kružne prijevare, a koristi se u američkom porezu na promet u 23 države. Digital VAT je sličan VLN jer omogućuje praćenje obračuna poreza na dodanu vrijednost. Omogućuje povezivanje pretporeza primatelja s obračunatim iznosom poreza na dodanu vrijednost davatelja usluga, zatim utvrđuje točan iznos PDV-a svake transakcije te utvrđivanje točnosti pri popunjavanju PDV prijave.

5. PRIMJERI POREZNIH PRIJEVARA

5.1. Porezne prijevare u Hrvatskoj

Najčešći primjeri poreznih prijevara u Hrvatskoj su kružne prijevare jer im je teško ući u trag. U Hrvatskoj ima dosta pokušaja poreznih prijevara, većih ili manjih, no USKOK (Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta) i ostale državne mjere su zadužene za njihovo suzbijanje.

Tako je početkom 2023. godine Uskok optužio 12 hrvatskih državljana da su oštetili državni proračun za više od 15 milijuna kuna (skoro 2 milijuna eura) u periodu od 2019. do 2021. godine. Navodi se kako su okrivljenici koristili model tako zvanog nestajućeg trgovca (kružne prijevare). Dogovor je bio da se nabavljena roba prodaje tvrtkama u Hrvatskoj, no naravno dio robe se prodavao uz izdavanje računa na kojem se iskazivao porez na dodanu vrijednost, dok se drugi dio prodavao „na crno“ bez računa. Uskok navodi kako je naplaćeni novac prebačen na tvrtke dvojce optuženika zbog daljnjeg raspolaganja. Potom su njihove tvrtke lažno prijavile PDV ili čak nisu prijavili PDV te su u periodu od 2019. do 2022. prošli bez plaćanja PDV-a u vrijednosti od najmanje 7.1 milijun kuna (oko 942 tisuće eura) nego su ih zadržali za svoju korist.

Također su petorica okrivljenih bili u dogovoru s dvojicom glavnih da se ispostave ulazni računi inozemnih dobavljača na njihove tvrtke, uz isporuku robe tvrtkama. Zatim, jedna od optuženih izrađuje lažne izlazne račune za stvarne kupce, dok su ostali u ime tvrtki plaćali lažne račune te su također knjižili sve to u svojim poslovnim knjigama. Sve to je omogućilo neosnovano umanjeње porezne obveze po osnovi poreza na dodanu vrijednost. Prilikom zaprimanja uplata optuženica je izvršavala transfere novaca kako bi se novac mogao podignuti u gotovini. Nadalje se novac uplaćen inozemnim dobavljačima, u vlasništvu trećih osoba, koji se umanjeđen za proviziju vratio vlasnicima koji su taj novac koristili za plaćanje robe isporučene stvarnim stjecateljima, dok su dio zadržali u vlastitu korist.

Akcija „Flajš“

U 2022. godini, nakon dvije godine istrage USKOK je podigao optužnicu protiv 36 okrivljenika i tri trgovačka društva, među kojima je Ana Karamarko, supruga bivšeg predsjednika HDZ-a.

Od sredine 2017. do kraja 2019. godine u Zagrebu, Velikoj Gorici i Splitu osumnjičeni su se povezali u zajedničko djelovanje kao stvarni voditelji poslovanja trgovačkih društava te su prilikom trgovine raznih roba i usluga, ne iskazivanjem ili pak neosnovanim iskazivanjem prava na odbitak pretporeza u prijavama PDV-a prilikom neistinitih ulaznih računa oštetili Državni proračun.

Dvoje okrivljenika su osnovali trgovačka društva kako bi formirali lanac za porezne prijevare, pri tome su angažirali ostale za preuzimanje i obnašanje funkcije odgovornih osoba koje bi prodajom tih društava prikazali kako ne posjeduju dokumentaciju na temelju čega porezna tijela ne bi mogla provesti kontrolu stvarnog poslovanja društva. Izdavali su se nevjerodostojni računi povezanim društvima te bi se sastavljale i podnosile prijave poreza na dodanu vrijednost u kojima se neistinito prikazivalo da navedena društva ostvaruju pravo na povrat poreza na dodanu vrijednost. Kako nadležna porezna tijela ne bi krenuli u kontrolu ispravljale su se porezne prijave te su također, kako bi onemogućili naplatu poreznih davanja, s poslovnih računa isplaćivali gotovinu.

Kako su u prijavama PDV-a iskazivali poslovne događaje koji se nisu dogodili ili ih uopće nisu iskazivali, umanjili su porezne obveze po osnovi poreza na dodanu vrijednost te time oštetili državni proračun za oko 15 milijuna kuna.

5.2. Porezne prijevare u svijetu

Operacija Admiral

Krajem 2022. godine je razotkrivena jedna od najvećih poreznih prijevara u EU koja se temeljila na prodaji popularne elektroničke robe, zvana operacija Admiral. Akcija se provodila u Belgiji, Cipru, Francuskoj, Njemačkoj, Grčkoj, Mađarskoj, Portugalu, Rumunjskoj, Slovačkoj, Italiji, Litvi, Luksemburgu, Nizozemskoj te Španjolskoj.

Početkom 2021. portugalska porezna uprava je u gradu Coimbri istraživala tvrtku koja prodaje tablete, mobitele i slične elektroničke uređaje zbog sumnje na prijevare s porezom na dodanu vrijednost. Kako se na početku sve činilo prema zakonu u daljnjoj istrazi su utvrdili vezu između navedene tvrtke i ostalih 9000 drugih pravnih subjekata.

Kako Ured europskog javnog tužiteljstva (EPPO) navodi prijevare je funkcionirala na način kružnih prijevara. Tvrtka A bi tvrtki B preko granice prodavala elektroničke uređaje te ne bi imala obvezu plaćanja poreza. Tvrtka A bi robu dostavila u skladište u drugoj državi dok bi tu robu tvrtka B prodavala preko interneta. Kupci koji su smješteni u EU bi naručivali opremu putem interneta i plaćali bi poreze na svoje narudžbe te naravno dobili svoju robu. Tvrtka B nadalje šalje fakture internetskim trgovinama koju su prodavale robu te od njih prima novac zajedno s sredstvima za porez. Kako bi se tvrtka B izvukla poreza ona je novac uplatila na off shore račun i onda bi se ugasila, pri tome poreznici u državama ne bi mogli naplatiti porez.

Na taj način je nastala šteta veća od 2 milijarde eura.

Organizacija Trump

Početkom 2023. godine poslovnom carstvu bivšeg predsjednika Sjedinjenih Američkih Država Donalda Trumpa je izrečena kazna od 1.6 milijuna dolara zbog porezne prijevare. Bivši glavni financijski direktor Trumpove organizacije je zajedno s Trumpovom organizacijom 2021. optužen za „izvanknjižnu“ operaciju kako bi izbjegli plaćanje poreza.

6. ZAKLJUČAK

Porez na dodanu vrijednost je suvremeni oblik oporezivanja koji se naplaćuje u svakoj fazi životnog ciklusa proizvoda, ali samo na dodatnu vrijednost koju taj proizvod pruža. Porez na dodanu vrijednost prikazuje oblik financijskog instrumenta kojim prikupljaju sredstva za financiranje državnih troškova. Sami porez na dodanu vrijednost postoji već dugi niz godina, a Hrvatska ga je počela primjenjivati od 01. siječnja 1998. godine, te se smatra jednim od oblika poreza na promet. Kada spominjemo porez na promet tu smatramo oporezivanja prometa proizvoda i obavljanja usluga uz naknadu. Porezne prijevare prisutne svuda u svijetu te u svim djelatnostima. Kako porez na dodanu vrijednost čini najveći udio u prihodima državnog proračuna tako su prijevare u sustavu oporezivanja PDV-om jedan od najvećih problema kako za Republiku Hrvatsku tako i za države članice Europske unije. Prijevare u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost čine najveći problem u Europskoj Uniji do kojeg dolazi u trenutku nastanka obveze plaćanja poreza na dodanu vrijednost prodajom dobara i usluga na domaćem tržištu, a kupljenih u drugoj državi te se ta obveza ne iskazuje.

Prilikom ulaska Hrvatske u Europsku uniju došlo je do niza promjena vezanih za oporezivanje, kako između država članica tako i prema trećim zemljama. Unutar Europske unije primjenjuje se carinski sustav, što omogućava slobodan protok robe bez naknada. Bez obzira što se carinska davanja ne primjenjuju na dobra iz europske unije, ona jesu predmet oporezivanja i to na obvezu stjecatelja dobara. Prilikom primitka robe i obračuna poreza na dodanu vrijednost može doći do iznimaka koje odstupaju od osnovnih načela. Samim time Republika Hrvatska je postala više izloženija prijevarama u sustavu poreza na dodanu vrijednost. Imamo tri vrste poreznih prijevara, no najveće su kružne prijevare, koriste se prilikom najvećih lanaca prijevara iskorištavajući nedostatke europskog poreznog sustava. Kružne prijevare čine najučestaliju vrstu prijevara koje koriste pogodnosti oporezivanja prema načelu odredišta. Teško im je ući u trag jer su u dogovoru s nekoliko trgovačkih društava u različitim državama.

Prilikom prodaje i daljnje preprodaje robe, prenosi se porezna obveza te neke tvrtke, iako prijave PDV, gase svoje poslovanje čime nisu u mogućnosti izvršiti tu obvezu. Kako bi se suzbile porezne prijevare potrebno je koristiti mjere za suzbijanje kao i same pravodobne

institucije. Jedan od načina sprječavanja prijevара u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost predstavljaju strukturalne promjene sustava oporezivanja. Vijeće EU-a u tome cilju ovlašćuje svaku državu da može uvesti posebne mjere naplate poreza na dodanu vrijednost te spriječilo izbjegavanje plaćanja poreza. Pored strukturalnih mjera, koje je teško očekivati da će se provesti u skorijoj budućnosti zbog potrebe jednoglasnog pristanka svih država članica EU-a, javljaju se potrebe za administrativnim promjenama u okviru postojećeg sustava poreza na dodanu vrijednost. Za realizaciju administrativnih promjena bitno je da porezne administracije raspoložu točnim podacima za kontrolu sustava poreza na dodanu vrijednost koje ne guše administrativni sustav.

Kako bi se spriječile porezne prijevare i smanjio proračunski gubitak poreza na dodanu vrijednost, neke od država članica se koristi analizom rizika jednim od osnovnih poslovnih procesa. Kada gledamo širu sliku, analiza rizika predstavlja procjenu rizika, upravljanje rizicima i politike koje se odnose na rizik te obilježja rizika. Također, za otkrivanje poreznih prijevара u sustavu poreza na dodanu vrijednost, potrebna je i suradnja između europskih i nacionalnih organizacija. Za samu povezanost, komunikaciju i suradnju između država koriste se razni alati, kao što je VIES sustav, Eurofisc, SCAC. Svaka država nije primorana postati članicom sustava no ukoliko se odluči na članstvo primorana je pridržavati se pravila. Uz mjere Europske Unije za suzbijanje poreznih prijevара, Republika Hrvatska se također oslanja i na svoje institucije vezane za suzbijanje prijevара. Institucije koje se suprotstavljaju korupciji i kriminalu u Hrvatskoj su: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (DORH), Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK) te odjeli Ministarstva financija za nadzorne aktivnosti. Dakako, Ministarstvo financija je ustrojilo i Samostalni sektor za potrebe otkrivanja poreznih prijevара. Cilj Samostalnog sektora je prepoznavanje rizičnih pravnih i fizičkih osoba, prikupljanje i obrađivanje podataka u postupku analize te naravno izvještavanje nadležnih tijela zbog daljnjeg postupanja.

Pojedine države su pokazale odlične rezultate u borbi protiv poreznih prijevара u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost, kao što su Nizozemska i Belgija. Republika Hrvatska bi se trebala ugledati na njihov način suzbijanja prijevара i na njihovim iskustvima u cilju boljeg sprječavanja kružnih prijevара i zaštiti javnih financija.

POPIS LITERATURE

1. Amidžić et al., Porez na dodanu vrijednost: objašnjenja, upute i primjeri, Poslovni zbornik, Zagreb, 2003
2. A. Dorić Škeva, G. Ramljak, Uloga analize rizika u sprječavanju PDV prijevара, Porezni vjesnik, vol.11, god.2015., str.35-48.
3. A. Dorić Škeva, P.Lonza, Samostalni sektor za otkrivanje poreznih prijevара (SSOPP) – od osnivanja do praktičnog rada, Porezni vjesnik, vol.6, 2015., str.35-39.
4. Adamović, Z.: „Krijumčarenje kao oblik carinske prijevара“, Carinski vjesnik, god. 13, br. 10, 2004., str. 42
5. Bejaković, P.: „Izbjegavanje i utaja poreza“, Rif, god. 46, br. 5, 2000., str.59; 98-105
6. Bejaković, P., Porez na dodanu vrijednost i porezna evazija, Financijska praksa, br. 5-6/97, Zagreb, 1997.
7. Borselli, F. (2011., listopad), Organised VAT Fraud: Features, Magnitude, Policy Perspectives (Banca d'Italia occasional paper series, br. 106.), preuzeto s https://www.bancaditalia.it/pubblicazioni/qef/2011-0106/QEF_106.pdf
8. B. Jelčić i P. Bejaković. Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2012.
9. B. Jelčić: Javne financije, Rif, Zagreb, 2001., str. 144 i 145
10. Cindori, S. i Zakarija, A. (2016.), Prevencija prijevара u sustavu poreza na dodanu vrijednost u okvirima Europske unije, Pravni vjesnik 32(3-4), 71.-90., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/179199>
11. Council directive 2006/112/EC on the common system of value added tax (2006.), Official Journal of the European Union, L 347/1, preuzeto s <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0112&qid=1675614417138>
12. Cécile R. i Alina Dobрева, Služba za istraživanja za zastupnike PE 633.153 – lipanj 2019., preuzeto s: https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus03_hr.pdf
13. Državni proračun za 2023. Godinu i projekcije za 2024. i 2025. Godinu, vodič za građane,

https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Informacije_za_gradane//DPRH%20Oza%202023.%20i%20projekcije%20za%202024.%20i%202025.pdf

14. D. Buterin, N. Blašković, E. Ribarić Aidone, Suzbijanje kružnih prijevara u cilju zaštite javnih financija Hrvatske, Zbornik veleučilišta u Rijeci, vol.2, no.1, 2014., str.91-106
15. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2014.). USKOK, preuzeto s <https://uskok.hr/hr/o-uskok-u>
16. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2014.). DORH, preuzeto s <https://dorh.hr/hr>
17. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2014.). DORH, preuzeto s <https://dorh.hr/hr/teritorijalni-ustroj-drzavnih-odvjetnistava>
18. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2014.). USKOK, preuzeto s <https://uskok.hr/hr/ustroj-uskok>
19. Gregorian D. i Reiss A. (2022.), 'Greed and cheating': Prosecutor outlines tax fraud allegations against Trump Organization, NBC News, (blog post 31.10.2022.), preuzeto s: <https://www.nbcnews.com/politics/donald-trump/trump-organization-tax-fraud-trial-set-opening-arguments-rcna54567>
20. HM Revenue & Customs, VAT fraud, 2020., preuzeto s: <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/vat-fraud/vatf23540>
21. HM Revenue & Customs, VAT fraud, 2020., preuzeto s: <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/vat-fraud/vatf23550>
22. Hasseldine, J. (1999.) Istraživanje nezakonitog izbjegavanja poreza i troškova ispunjavanja porezne obveze. / Financijska praksa
23. Hina (2023.) USKOK optužio grupu i četiri tvrtke za utaju 15 milijuna kuna poreza, Indeks HR, (blog post 04.01.2023.), preuzeto s: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/uskok-optuzio-grupu-i-cetiri-tvrtke-za-utaju-15-milijuna-kuna-poreza/2426332.aspx>
24. J. Podlipnik, Missing trader intra - community and carousel VAT frauds – ECJ and EctHR case law, Cyelp, vol.8., 2012, str.457-472
25. Kazneni zakon, Narodne novine broj 144/2012.
26. Kliment, A., Dražić Lutilsky, I. (2005). Porez na dodanu vrijednost na temelju računa – usporedba Hrvatske sa zemljama Europske unije, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/41483>

27. Lukša, B. A. (2017), PDV kružne prijevare i kako se zaštititi od gubitaka, preuzeto s <https://texel.hr/blog/pdv-kruzne-prijevare-se-zastiti-gubitaka/>
28. M. Kesner – Škreb, Porezna harmonizacija, Financijska teorija i praksa, vol. 31, no.3, 2007, str.303-307.
29. M. R. Lipošinović, Uloga EUROFISC-a u borbi protiv PDV prijevara, Porezni vjesnik, vol.12, 2013, str.69-84.
30. M.R. Anja Božina (2022.), Izmjene Zakona o porezu na dohodak, RRIF-plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge, preuzeto s <https://www.rrif.hr/clanak-22103/>
31. Ministarstvo financija, Proračunski nadzor, preuzeto s <https://mfin.gov.hr/istaknute teme/nadzorne-aktivnosti/proracunski-nadzor-594/594>
32. Ministarstvo financija, preuzeto s <https://iis3.globaldizajn.hr/mfin.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo-84/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>
33. Narodne novine broj 73/13, Porez na dodanu vrijednost, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_73_1451.html
34. Opći porezni zakon, NN 115/16
35. Porezna uprava, n.d. Dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDVI EU.aspx>
36. Penić G. (2022.) USKOK službeno potvrdio optužnicu protiv Ane Karamarko, Jutarnji list, (blog post 21.07.2022.), preuzeto s: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/i-uskok-sluzbeno-potvrdio-optuznicu-protiv-ane-karamarko-i-jos-35-ljudi-ostetili-su-proracun-za-18-mil-kn-15225248>
37. Šimić, J. et al., Porez na dodanu vrijednost, Birotehnika, Zagreb, 1997.
38. Šimović, J., Arbutina, H., Mijatović, N., Lugarić Rogić, T., Cindori, S., Hrvatski fiskalni sustav, Narodne novine, Zagreb, 2010.
39. Šimurina, N., Dražić Lutilsky, I., Barbić, D. i Dragija Kostić, M. (2018.), Osnove porezne pismenosti, Zagreb
40. Urukalo V. (2022.) Otkrivena velika porezna prijevarena u EU-u!, Dubrovački, (blog post 29.11.2022.), preuzeto s: <https://dubrovacki.slobodnadalmacija.hr/dubrovnik/vijesti/hrvatska-i-svijet/otkrivena-velika-porezna-prijevarena-u-eu-u-steta-je-veca-od-2-milijarde-eura-prevarantska-shema-bila-je-vrlo-slozena-sve-je-pocelo-s-tvrtkom-koja-prodaje-mobitele-tablete-1244735>

41. Zakon o porezu na dodanu vrijednost, 2019., <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost->
42. Zakon o poreznoj upravi, NN 115/16 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_12_115_2520.html
43. Your Europe (2022.), Pravila o PDV-u i stope PDV-a: standardne, posebne i snižene stope, preuzeto s: https://europa.eu/youreurope/business/taxation/vat/vat-rules-rates/index_hr.htm

POPIS SLIKA

Slika 1 Temeljni načini funkcioniranja jednostavne kružne prijevare.....	12
Slika 2 Transakcijski lanac u akvizicijskoj prijevare.....	14
Slika 3 Teritorijalni ustroj državnih odvjetništava	22
Slika 4 Ustroj Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta – USKOK-a.....	23
Slika 5 Ured za sprječavanje pranja novca	27
Slika 6 Prikaz hibridnog modela detekcije PDV prijevare.....	35
Slika 7 Prikaz razmjene informacija.....	37
Slika 8 Prikaz radnih skupina Eurofisca	39

POPIS TABLICA

Tablica 1 Popis stopa PDV-a koje se primjenjuju u zemljama EU-a (na 23. ožujka 2022.) 18

ANJA MARUŠIĆ

O MENI

Osoba sam koja je predana poslu, svestrana, voljna učiti i razvijati svoje znanje i vještine, timski sam igrač.

RADNO ISKUSTVO

Administrativna radnica

Adriatic d.o.o. | Studeni 2018 - Januar 2019

Sezonska radnica u trgovini

Fiba prom d.o.o. | Lipanj 2020 - Rujan 2020

Sezonska radnica u trgovini

Fiba prom d.o.o. | Lipanj 2021 - Rujan 2021

Popisivač stanovništva

Državni zavod za statistiku | Rujan 2021 - Listopad 2021

Asistent u računovodstvu

Happening d.o.o. | Svibanj 2022 - trenutačno

OBRAZOVANJE

Prva ekonomska škola, Zagreb

Ekonomist | 2013 - 2017

Ekonomski fakultet u Zagrebu

Magistar ekonomije | 2017 - trenutačno

KONTAKT

 099-662-0854

 anja.marusic5@gmail.com

 Zoranićevih planina 30B,
10020 Novi Zagreb

VJEŠTINE

- Vozačka dozvola - B
- MS Office
- Komunikacijski programi (Skype, Zoom, Teams)
- Engleski jezik - B razina

NAGRADE

- International Student Case Study competition - Univerza v Mariboru